

Часопис для українців у Чеській Республіці

ПОРОГИ

Но 5

вересень - жовтень 2003

- Родіна-мать завьот!
- Реверс проти Європи
- О. Гаврош: Фалічні знаки

Плач Єремії в Празі

вересень-жовтень 2003

ПОРОГИ

Інформаційний культурно-політичний двомісячник для українців у Чеській Республіці

№5

вересень - жовтень
рік XI 2003

Видає:

Українська ініціатива в ЧР
Реєстрація: МК ČR/7044

Голова редколегії:

Богдана Костюк

Відповідальна редколегія:

Ленка Кнап
Богдан Райчинець
Мар'яна Буджерин
Рене Кочік
Олекса Лівінський (Україна)
Яна Леонтієва

Художнє оформлення та верстка:

Ондра Гулеш

Адреса УІСР:

UICR
Vodičkova 30,
110 00 Praha 1,
Česká republika

Адреса редакції:

POROHY,
Mánesova 10,
120 00 Praha 2,
uicr-porohy@quick.cz
тел./факс: +420 222254476

Співпрацівник редакції в Україні:

доц. Ярослав Швець,
790 57 Львів, а/с 9270,
тел: 00380/0322/35-60-85

Часопис друкується

із фінансовою допомогою
Уряду Чеської Республіки
Časopis je vydáván s finanční
podporou vlády České republiky

Титульна обкладинка:

Фото: Ондра Гулеш

За достовірність викладених фактів
відповідає автор статті. Редакція
залишає за собою право не
у всьому погоджуватися з думками
і поглядами авторів, скорочувати
матеріали і виправляти мову.
Рукописи не повертаються.

хроніка громади

Любий читачу...
Дні української культури
Моє життя належить мистецтву

4

празьке дзеркало

Два чудові концерти гурту „Плач Єремії“
Слово про похід Ігоря - фальсифікат Й.Добровського?

8

українська панорама

Родина-мать завьот!
Про що мовчать замки II

12

незалежність

Реверс проти Європи
Росія втягує Україну у новий Союз
Коса Тузла - Між Росією та Україною
виникло серйозне прикордонне протистояння
Чехія на візовому замку

16

нашого квіту по всьому світу

Маятники України
Президент КУК одержав медаль
Благословила Фатіма Спілку
Зустріч президентів

22

І О М

Укладення шлюбу
Обов'язки працедавців і працівників при виникненні постійних
робочих відносин

24

калейдоскоп

Український Les Misérables
Фестивалі чеських фільмів в Україні
Найстаріша „Енеїда“ повернулася до Львова
Фалічні знаки

26

Любий читачу,

правда, що такої осені вже довго не було. Сонячна, багряна та ще й насичена можливістю культурного життя. Тому вона так швидко й пролетіла. Принаймі для редакції нашого часопису і для Української ініціативи в ЧР це був найважчий і, одночасно, найплідніший період

цього року. На щастя, результати чудові, задоволення велике. Тому, заповнені тяжкою працею, тижні і місяці можна вважати невтраченими.

Для тих, хто не зауважили, що кінцем вересня і початком жовтня відбулися у Празі „Дні української культури“, хоча сумніваюсь, що таких людей знайдеться багато, бо організатори провели велику інформаційну „кампанію“, для тих ми підготували у рубриці „Хроніка громади“ коротку інформацію та фотографії з акцій, які відбулися в рамках культурних днів. Сподіваємося, що решті читачів буде також цікаво переглянути ці сторінки а також прочитати інтерв'ю з лідером групи „Плач Єремії“.

Дуже рекомендую Вам не пропустити сторінку „Незалежності“, на яких ви знайдете найактуальніші інформації про стан внутрішньої та закордонної української політики. Ті, хто цікавляться історією не мають залишити без уваги статтю „Маятники України“, яку спеціально для рубрики „Нашого квіту“ написав Петро Тима з Польщі.

У минулому номері ми вперше представили нашим читачам Міжнародну організацію з питань міграції, яка в цьому номері подає наступні дуже важливі і потрібні поради та інформації.

До нас починають знову надходити Ваші листи, за які щиро дякуємо. Нам потрібно знати наших читачів та їхні вподобання. Все ж таки, поки що нам не вдалось розвинути живу дискусію на наших сторінках. Можливо її спровокує Олександр Гаврош, творчість якого знайдете в рубриці „Культурний калейдоскоп“, і яка викликала гарячі дебати в Україні.

У зв'язку із Міжнародною конференцією присвяченою 80-літтю української Студії пластичних мистецтв, ми підготували для Вас у співпраці із пані Оксаною Пеленською та пані Марією Няхай „Прилогу“ під назвою „Незабутні образи української Праги“. Цей маленький каталог є одночасно запрошенням на виставку, яка відбудеться в рамках згаданої конференції.

І ще останнє, дозвольте звернути Вашу увагу на тому, що від жовтня ц.р. є можливість читати повну версію часопису „Пороги“ на веб-сторінках www.ukrajinci.cz. Щиро запрошуємо на наш сайт.

А. Клеан
lenka@ukrajinci.cz

▣ 10-річний ювілей україністики в Брно

З 22 по 23 листопада цього року в Брно відбулася міжнародна конференція присвячена заснуванню україністики на Філософському факультеті Університету ім. Масарика в м. Брно.

Учасниками стали дослідники, педагоги й науковці з Чехії та багатьох інших країн. Вступне слово взяв ректор Університету ім. Масарика п. Їржі Златушка, який між офіційними привітаннями, розказав присутнім історію з радянських часів, про те як він безуспішно намагався провезти в Україну біблію, надруковану українською мовою, яку в нього тоді конфіскували більшовики.

Доц. Галина Миронова звітувала про стан брненської української філології, яку практично, сама й збудувала. Завдяки кропіткій роботі п. Миронової україністика в Брно стала найвідомішим, найсерйознішим та найбільшим осередком в Чеській Республіці. Сьогодні молоді брненські випускники україністики є

успішними педагогами, перекладачами, редакторами, музикознавцями, мовознавцями, істориками, мистецтвознавцями та, навіть, акторами.

Після цього слово мав Проф. І. Поспішіл, завідувач брненської славістики, який підкреслив важливість й необхідність вибудування серйозної україністики в рамках Європейського Союзу. Конференція відбувалася у двох секціях: мовознавчій та літературній. Реферати на різні теми зачитувалися п'ятьма мовами. Організатори конференції висловили сподівання, що незабаром всі доповіді будуть надруковані та видані у спеціальному збірнику.

По закінченню конференції відомий чеський історик Б. Зліньський від усього серця поклонився доц. Г. Мироновій, яка насправді вкладає все своє зусилля й енергію в існування україністики в Чехії. До такої щирої подяки приєднуюся не тільки я разом із іншими колишніми студентами цього надзвичайного педагога, але й всі хто вболіває за розвиток української філології в Чеській Республіці.

Ріта Кіндлерова

▣ Діти дітям

8 жовтня ц.р. зробили українські діти подарунок своїм чеським „колегам“, дітям 3-х класів початкових шкіл, показавши їм частину своєї рідної культури.

Акція відбулася в рамках проекту УЧР „Діти дітям“ за фінансової підтримки Міністерства освіти ЧР. Наші малята з дитячого гуртка „Барвінок“, під керівництвом пані Руслани Гвоздзянчук, виконали у бібліотеці Праги 11, що є частиною Миської бібліотеки Праги, низку українських народних пісень, зачитали вірші чеською й українською мовами. Чеські дітлахи уважно прослухали доповідь про Україну, народні звичаї та страви. Працівники місцевої бібліотеки влаштували для дітей малу виставку. Хлопців цікавили сокира і булава, а дівчаткам сподобались фотографії українського побуту. На завершення програми чеські діти відповідали на запитання про Україну. „Думаємо, що важливим є те, що ця дівтора у майбутньому сприйматиме Україну як „нормальну“ державу, державу без табу, хоча багато залежатиме від їхніх батьків“ -, міркували про майбутнє працівники бібліотеки.

дар

▣ Націоналізм у сучасній історії Центральної Європи

(конференція)

На конференції під назвою „Націоналізм у сучасній історії Центральної Європи - від мобілізації до ідентичності“, що відбувалася у просторах Малярського культурного центру в Празі від 10 до 13 вересня ц.р., зустрілися молоді науковці-аспіранти з Чехії, Словаччини, Польщі та Угорщини. Головним організатором заходу був комітет „ЦЕС“, одним із співорганізаторів виступила також Українська ініціатива в ЧР.

Доповідали та взяли участь у дискусіях професори та аспіранти з різних європейських університетів. Дослідників цікавило питання націоналізму як феномену сьогодення. Протягом трьох днів тривання конференції можна було прослухати доповіді: „Теорія націоналізму і реальна ситуація в Європі“ проф. Мірослава Гроха, „Проблематика антисемітизму на Словаччині в часи дуалізму“ Петри Рибаржової, „Ідеологія народного порозуміння: політичні дискусії у Чехословаччині 1989 року“ - Яна Буреша, та інші. Аспірант ФФУК Лаура Копецька з Праги присвятила свою доповідь порівнянню визначної нью-йоркської літературної групи з „Празькою школою“.

Українську сторону репрезентувала Світлана Українець-Міхалець з університету у Варшаві із доповіддю „Літературне життя у мультикультурному середовищі міста Львова 30-х років“. Доповідачка представила слухачам національні й релігійні відмінності, мистецьку взаємність у літературній, публіцистичній та інших областях, а також різноманітний менталітет нацменшин, що проживають у Львові. За словами організаторів, акції подібного плану мають ознайомити ширшу публіку з новими дослідженнями науковців і допомогти аспірантам конфронтувати свою роботу з іншими. Висновки конференції вийдуть друком на початку 2004 року.

дар

▣ Вечір пам'яті Олександра Духновича

Українська громада в Оставі вперше відмітила чергову річницю народження О.Духновича. У п'ятницю, 26 вересня,

у Болгарському клубі присутні згадали 200 років від дня народження видатного діяча Закарпаття й Пряшівщини. Головний організатор вечора, Василь Ванік, зачитав вітальний лист від Посла України в ЧР, пана Сергія Устича, далі він підкреслив, що тільки невелика частина українців Північної Моравії й Чехії знає про діяльність О. Духновича. В. Ванік повідомив про міжнародну конференцію у Пряшеві, присвячену О.Духновичу. Про педагогічну творчість просвітителя розказала Івана Бжуськова, про його духовну роботу розповів отець Павел Ваха з греко-католицького храму св. Антоніна Подуанського

фото: Дана Цурусова

Частина публіки у залі

в Оставі. Вечір закінчився короткою культурною програмою. Свято в Оставі було гідним проявом пошани до видатного діяча, до його вагомому внеску у розвиток української культури.

ник (скор. ред)

З а п р о ш е н н я

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA
MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

13.11 - 14.11. 2003 р.

Národní dům
na Smíchově
Praha 5

Мерія столиці Праги щиро запрошує на конференцію „Виховання, ерудиція та культура у відношенні до національних меншин“.

інформації за:

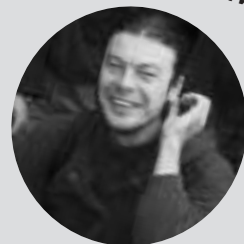
magistrat@mag.mepnet.cz

Українська ініціатива в ЧР та редакція часопису „Пороги“ щиро вітає з днем народження пані А-р. НОННУ АУСЬКУ, яка 23 жовтня вісвяткувала 80 років з дня народження.

НА МНОГОЯ
І БЛАГАЯ ЛІТА!

Редакція часопису
Пороги щиро вітає
з днем народження
співпрацівника
і друга ОЛЕКСУ
ЛІВІНСЬКОГО,
який 26 жовтня
ц.р. відсвяткував
30-літній ювілей.
Дорогий Олексю,
бажаємо Тобі
багато щастя,
здоров'я і творчості.
Незалежності.
Твої „Пороги“

Увага! Українські Літературні Вечори!

„Мультикультурний центр Прага“ знову запрошує відвідати літературні читання.

Чеські переклади вибраних творів О.Забужко, Ю.Винничука, Т.Прохаська та інш. у поданні Р.Кіндлерової можна буде почути за наступними адресами:

11 листопада (від 19:00)

Kutná Hora, Klub Česká 1, ul. Česká 1

26 листопада (від 17:30)

Liberec, Krajská vědecká knihovna,
ul. Rumjancevova

29 листопада (від 15:00)

Praha 1, divadlo Na prádle, ul. Besední

Від 12 по 14 листопада ц.р.

відбудеться у приміщеннях Національної бібліотеки в Празі Міжнародна конференція „Українське мистецьке середовище в міжвоєнній Чехословаччині“ присвячена 80 - річниці заснування Української студії пластичного мистецтва в Празі, яку організують Слов'янська бібліотека при Національній бібліотеці ЧР, Українська ініціатива в ЧР, Чеська асоціація українців та Посольство України в ЧР.

Вже маєте можливість оглянути Пороги на сторінках інтернету

www.ukrajinci.cz

Фото: Яна ЛЕОНТІВА, Ондра ГУЛЕШ

Дні української культури

Справжнім святом для українців Чехії стали нещодавно проведені „Дні української культури“, які відбулися у Празі на межі вересня та жовтня, а саме з 29 вересня по 3 жовтня ц.р. Без сумніву, йшлося про захід дуже багатий за програмою та витраченими коштами, але також багатий на організаторів та спонсорів.

Головному організатору, Українській ініціативі в Чеській Республіці /УІЧР/, вдалося заохотити до співпраці такі визначні організації, як Управління Чеських Центрив, Посольство України, компанію Вестерн Юніон та українські авіалінії Аеросвіт.

Небувала участь приємно здивувала як українців так і чехів, дуже часто бракувало стільців і, подеколи, навіть місця. Гарантією успіху мали стати такі звучні імена як Тарас Чубай і група „Плач Єремії“, А.Оніщенко, Олесь Санін і т.п.

Свято розпочалося рок-концертом Тараса Чубая з групою „Плач Єремії“, що відбувся у найбільш улюбленому рок-клубі на Жижкові, у „Палаці Акрополіс“. Переповнений зал створив чудову атмосферу, не бракувало запалених запальничок, співу публіки та з'єднаних рук. Ті, котрі чули Тараса Чубая і його гурт вперше, (а йдеться, передусім, про чехів), не приховували сво-

го здивування над професійністю музикантів. Нагадаймо, що разом із Тарасом Чубаем та групою „Плач Єремії“ приїхав до Праги струнний квартет „Віртуози Львова“ і, таким чином, перша половина програми пройшла у поєднанні рок-музики та класичних інструментів. За словами працівників „Палацу Акрополіс“, цього року вони не бачили кращого концерту. Насправді, це відчули і глядачі, і музиканти, для яких не могла бути байдужою реакція публіки. Подібною атмосферою можна було насолодитися також в четвер 2 жовтня у джаз-клубі „У Старе Пані“, де Тарас Чубай зі своєю групою презентував більш ліричну творчість. „На мою думку, концерти людям сподобались. Я був дуже радий побачити стільки молоді. Правду кажучи, деколи навіть в Україні нема такої атмосфери, яка була тут“ - такими словами прокоментував концерти Юрко Дуда, клавішник групи.

Що стосується фільмів, то, незважаючи на деякі труднощі, все ж таки вдалося їх привести до Праги. Хоча ще за тиждень до початку „Днів“ організатори не були впевнені, що це станеться. Суттєвою тут стала допомога директора Чеського Культурного Центру у Києві Івана Радована Ванера та його співпрацівниці панни Ані Бірковської. Без їхньої підтримки навряд чи можна було побачити в Празі „Мамая“, а також українських музикантів.

В середу, 1 жовтня, відбувся вернісаж відомого українського художника-імпресіоніста Александра Оніщенка в галереї „Якубска“, куди прибуло багато високоповажних гостей. Серед них були Посол України в ЧР із дипломатичним супроводом, представники компанії Вестерн Юніон

з Відня, Кисва та Варшави, представники Уряду ЧР, Мультикультурного Центру, Міжнародної організації міграції, інших нацменшин Чехії, дипломати, журналісти тощо. Після офіційної програми Об'єднання українських жінок підготувало для гостей королівську гостину - сотні вареників, голубці, борщ та інші ласощі.

Дні української культури в Празі відбулися, показали те найкраще і напевно запам'яталися всім, хто прийшов, принаймі до наступних подібних заходів. Бо, як показала участь і реакції, варто це робити і втішати душі українцям і чехам. **ред**

Моє життя належить мистецтву

Александр Оніщенко народився у Чернігові. Після звільнення ситуації, коли ідеологія помінялась, він зміг подорожувати. До Чехії приїхав випадково, зупинився він тут по дорозі у Югославію. А. Оніщенко може й спочатку не думав залишатись так довго. Але це ж життя. Наступного року він відсвяткує десять років від дня відкриття своєї галереї. Усміхнений художник з веселими очима вийшов нам на зустріч і в затишних приміщеннях галереї „Якубська“ розповів коротко про себе.

Розкажіть, будь ласка, про свої професійні початки за межами України. Де Ви починали?

Знаєте, я починав як багато інших. Їздив за кордон у Польщу, хотів прожити. Так що я був свідком усіх цих процесів... Раз я поїхав на економічну поїздку, взяв із собою свої роботи, у принципі я нічого нового не придумав. Сталось таке, що моїми роботами зацікавились випадкові люди на базарі, - це до певної міри поміняло моє життя.

Я міг, як багато інших, залишитися у Греції, Туреччині, хто як бізнесмен, а хто-хто..., усе могло бути по-іншому, це кажу відверто.

Ви зустрічалися з цими художниками-бізнесменами особисто?

Так, я з ними зустрічався, і знаю, що відбувалося. Страх, контролі, невідоме середовище - це все існувало, і, на мою думку, існує надалі. Хоча у мене негативних почуттів і комплексів не було.

Яка була Ваша доля художника-мандрівника за кордоном?

Одного разу я відвідав Болгарію, де потім прожив нелегально один рік, хоча нелегально тому, що тоді ще не було таких законів як сьогодні. Одна людина почала займатися продажем моїх картин, я ж був щасливим, що можу малювати. Мене не цікавили ціни моїх робіт, просто сам ефект свободи був для мене надзвичайно важливим. У Болгарії я зрозумів, що моє життя належить мистецтву.

Після довгого блукання і проблем Ви нарешті стали господарем у своїй хаті. Чи бути власником галереї є вершиною намагань художника, чи це добре для його особистого розвитку?

Це цікаве, але доволі складне питання. Навіть сьогодні я не можу сказати чи це добре, чи погано. У деяких питаннях це дуже добре. Художник є вільним, має свою галерею, але без фінансів не проживе - це ризик. З іншого боку художник, який нічого не купив, він також вільний. Не можу сказати, що я якась там особистість, але мені поки що щастить. Організування виставок - це для мене просто відпочинок від малювання. Деякі люди, які взагалі не вмели малювати, відійшли з Карлового мосту, заснували свою галерею, стали займатися ділом і проживають.

Нашим читачам і всім, хто прийшов 1 жовтня на вернісаж, напевно буде цікаво почути про Ваші картини.

Треба сказати, що малюю все, що хочу. Якщо моя творчість подобається іншим, то це, очевидно, добре, і я отримую надзвичайне задоволення від позитивних реакцій гостей галереї, але, мабуть, не тільки я, .

Що це таке новий імпресіонізм?

Новий імпресіонізм? Нічого нового, просто продовження експерименту, людина знаходить свою тему. Так само, як не можна повторити схід сонця, так й імпресіонізм - вічний. Новий імпресіонізм, на мою думку, - це радість пізнавати нове. Емоції не повторюються.

Як часто проводите такі заходи як „Дні української культури - вернісаж“?

Не можу точно відповісти. Вернісаж організуємо передусім тоді, коли назбираються нові картини (це свято і для мене), або тоді, коли з'являються нові таланти. Так само для нас важливі різні свята, коли ми зустрічаємось з друзями. За капіталізму треба, щоб вас бачили, бо інакше буде скрутно.

Хто переважно приходить до Вашої галереї?

Живемо в Чехії, значить чехи. Туристи також приходять, але якби нас не підтримували місцеві, то, я думаю, ми закінчили б нашу діяльність дуже скоро.

А плани на майбутнє?

Планів багато. Уже три роки працюю над книгою з ілюстраціями (каталогом). Фінансово це доволі складно, ніхто нам не допомагає, тому що для чехів ми завжди залишимося чужинцями. Сподіваюсь, що книжка (каталог) назабаром вийде друком. Хочу набратись нової енергії, творити, жити і оренду заплатити, - сміється.

Празька бруківка, або як наші фільми майже в Москву поїхали

Бруківка на Празькому граді солідна. Амортизатори дипломатичних машин могли б розказати. В'їзд для звичайних людей на Градчанську площу заборонений, але, чомусь пішохідна зона нагадує автостраду. Обминаю грядька, який бабки заробляє. Його баян з часів Першої Республіки вже ніхто не настроїть.

Нарешті, переді мною репрезентативний Тосканський палац, власність Міністерства закордонних справ Чеської Республіки.

„Доброго дня вам“ - тихим голосом вітаюся з людиною на прохідній. Черговий чи то грімає, чи то не чує, сорочку треба було б випрасувати, мушку вичистити.

„Добрий день!“ - я до нього голосніше.

„Добрий“ - соннув він.

Слава, подумав собі, говорить!

„Вибачте, що турбую вас, мені потрібні плівки з Києва, у нас тут, може знаєте, Дні української культури в Празі. Фільми „Фучжоу“ і „Мамай“, у мене є цей документ, ми домовлялись з... „тут“ - перебиває мене відкриваючи двері і пальцем показує на 5 великих коробок.

„Добре, дякую, а чи можна машинною під'їхати?“ - запитую чемно.

„Як ніхто не зупинить, то їдьте..., але швидко.“

Спішу. Баян, машини, бруківка. Десять хвилин, і я знов на місці. Ніхто не причіплявся. - Коробки з плівками раз-раз у машину, подумав, і поїхав.

„Я вже тут. Ще раз дякую, тільки плівки заберу і все.“

„Які плівки, ваш колега тільки що все забрав.“

„Колега?“ - питаю.

„Ну, ви ж казали, що там фільми з Росії, чи що...!“

Момент, я ж з цим репрезентантом не по-закордонному говорив. Що він мені тут розказує!? Вибігаю, дивлюся - дипломатична машина, червоно-білий знак, на багажнику наклейка „CD“ - їде. Та не їде, сунеться помалу, як і всі решта. Бруківка не дає йому їхати. Добігаю...

„Наших фільмів у вас нема?“

„Не знаю, ми забрали все, що черговий передав...“

Усе вияснилось. Фільми бугдуть, „Дні“ бугдуть.

„На все вам добре“ - прощається мій російськомовний „колега“. „Треба поспішати“ - всміхається - „завтра з обідом в Москві чекають“.

Добре, що бруківка на Граді така солідна...

Богдан Райчинець

Прага, 29 вересня та 2 жотня 2003 рік

Два чудові концерти гурту „Плач Єремії“ в рамках Днів української культури.

Підготувала Яна ЛЕОНТІЄВА
 Фото: Яна ЛЕОНТІЄВА, Ондра ГУЛЄШ

Повні зали людей різних вікових категорій, які у весь голос підспівують: „Я піду в далекі гори...“, „А вона, а вона...“, „Ах, лента за лентою...“.

Широко розплющені очі присутніх чехів, здивованих неочікуваною якістю почутого та навалом позитивної енергії, якою музиканти зарядили публіку.

Слова технічного асистента концертного залу: „Це мабуть найкраще, що чули ці стіни за останній рік! Єдине, що, нажаль, не розумів всі слова.“

Червоні від оплесків долоні.

Справжнє відчуття українського духу та переповнення гордістю за те, що вітчизняна музика може бути настільки якісною та привабливою.

Так, жодного сумніву! Відвідування подібних концертів є просто необхідним для підняття національного духу.

Два тижні після концерту, коли всі емоції уляглися, Тарас Чубай, співак гурту „Плачу Єремії“ знайшов у своєму дуже насиченому робочому розкладі декілька вільних хвилин для невеличкої розмови, про празький концерт, про гурт „Плач Єремії“ та українську музику загалом.

Які твої враження після празьких виступів?

Загалом враження дуже хороші. Було приємно пограти для надзвичайно теплої публіки, яка, виявилось, є дуже обізнана в нашій творчості. Правда самі концерти нам здавалися більш камерними, бо приміщення були дещо меншими, ніж ми звикли. Останнім часом ми маємо концерти переважно в залах, розрахованих на 700 людей мінімально. Але грати в такій більш інтимній обстановці виявилось теж досить цікаво

А де ще за межами України ви виступали?

В мене особисто, без групи, було декілька виступів у Північній Америці та Канаді. Це були такі „клубні тури“. Ще, я мав декілька

концертів в Західній Європі. А з групою ми дуже часто їздили до Польщі. Були, навіть, такі роки, коли нас можна було частіше почути там, ніж в Україні.

Я чула, що ви плануєте випустити компакт диск із записом програми, яку „Плач Єремії“ презентував у вересні цього року в київському Палаці Україна?

Так, на цьому або найпізніше на наступному тижні має вийти великий альбом „Світло і Сповідь. Том 1“. Я щойно закінчив роботу над його мастерингом та обкладинкою. Сингл „Світло і сповід“, на якому окрім 3 пісень записаний наш новий кліп, вийшов вже у вересні.

А як часто можна почути „Плач Єремії“ в Україні?

Останні півроку я займався в основному підготовкою концерту в палаці Україна та записом нового альбому. Але, звичайно, були також і виступи. Наприклад, минулого тижня ми мали три концерти: два в Івано-Франківську та один в Рівному. Тобто, ми граємо і зараз, але не регулярно. Окрім того, займаємося підготовкою всеукраїнського туру. Плануємо повозити цілу програму, яку показували в палаці Україна, у повному складі, з великим звуком, світлом та декораціями. Це буде дуже велика постановка, оскільки програма триває 2.5 години. Відвідаємо міста-мільйонники по всій Україні.

Хто є ваші слухачі? Розраховуєте в основному на україномовну молодь?

Ні. Аудиторія „Плачу Єремії“ немає абсолютно жодних обмежень, ані вікових, ані мовних. Нас дуже добре сприймають навіть у російськомовному середовищі. Так само, як, скажімо, в Польщі або Америці. Адже більшість моїх виступів закордоном, було спрямовано не тільки на діаспорського слухача.

Гурт „Плач Єремії“ є відомий своєю концептуальністю та ретельним підходом до вибору лірики. А хто у вас займається вибором текстів?

Взагалі, цей вибір починається з мене, бо це нібито мій сольний проект. А групова робота фактично починається на репетиціях, коли я приношу готовий написаний твір. Тобто, ініціатива іде від мене. Але я це не вважаю якимось спеціальним вибиранням. Я просто читаю поезію, як будь-яка нормальна людина, і, коли починаю відчувати в ній певну музику, то мелодія приходить сама собою. А що стосується неритмічних текстів, то верлібри також можна покласти на музику. Все залежить від того, як їх прочитати. Музика з'являється тоді, коли вдається відчути написане, пережити його так само як переживав

Плач Єремії

був створений в лютому 1990 року в театрі пісні „Не журись“, але лідер групи Тарас Чубай та бас гітарист Всеволод Дячишин грали разом ще у 1984 році в гурті „Циклон“. Буквально через рік після створення „Плач Єремії“ здобув почесне третє місце серед рок-виконавців на „Червоній руті“ в Запоріжжі, а влітку 1996 року на „Таврійських Іграх“ їх визнали кращим рок-гуртом України і нагородили „Золотою Жар-птицею“. Свій перший офіційний альбом під назвою „Двері, які насправді є“ хлопці записали та видали в 1993 році. Тоді це була касета з незамисливим дизайном та лірикою Тарасового батька, поета-дисидента, шістдесятника Григорія Чубая, а також сучасних українських поетів Ю. Андруховича та В. Неборака, покладеною на живу та надзвичайно енергетичну музику самого лідера групи. Доречі назва гурту, так само як і одноіменна пісня, походять з одного джерела - поезій Чубая старшого, творчість якого є найважливішою складовою їхнього репертуару.

В 1999 році світ побачив їх перший компакт диск „Я піду в далекі гори“. Одним з 5 треків на цьому диску був одноіменний хіт, автором якого є легендарний Володимир Івасюк. (Пісня, яка в оригіналі мала назву „Мила моя“, була вперше виконана автором у популярній телепередачі „Камертон доброго настрою“ у жовтні 1968!) Після цього дискографія „Плачу Єремії“ поповнилася такими альбомами та синглами, як „Як я спала на сені“, „Наше Різдво“, „Наші партизани“, „Рок легенди України - Плач Єремії“, „Наш Івасюк“ та „Світло і сповідь (Сингл) ...“. За декілька днів має вийти новий альбомом, з великими композиціями на слова поем Григорія Чубая „Світло і сповідь“ та „Марія“.

Сьогодні „Плач Єремії“ грає у наступному постійному складі:

Тарас Чубай - спів, гітара

Всеволод Дячишин - бас

Андрій Надольський - барабани

Юрко Дуда - труба, клавішні

„Плач Єремії“ не є комерційним проектом. Напевно найпопулярнішим їхнім хітом стала пісня Костя Москальця „Вона“, яка не має надто великого текстового перевантаження, і тематика якої - алкоголь та трагічне кохання - є зрозумілою та близькою широкому спектру української публіки. Навіть на Добнасі молоді хлопці час від часу наспівують під гітару відомі рядки „Та

невдовзі прийде осінь і ми усі розбіжимося по русифікованих містах ...”.

Ця група має свій стиль, який не можна сплутати з жодною іншою українською продукцією. За словами самого Тараса вони грають суміш року, панку, рок'н-ролу фанку і, навіть, кислотного джазу. У своїх попередніх інтерв'ю лідер групи зізнавався, що почав писати музику для того, щоб наблизити лінійним до читання людям цікаву та досить нелегку для невідготовленого вуха українську поезію. І, безумовно, таке подання було досить вдалим, адже багато хто з молодшої генерації відкрив для себе вірші Г. Чубая, К. Москальця, В. Неборака, В. Івасюка, П. Мідянки та Ю. Андруховича саме через пісні „Плачу“.

Окрім музики, лідер гурту „Плач Єремії“ випробував себе на Новому Каналі українського телебачення, де вів передачу „Живий звук“. До участі в програмі запрошувалися різні музиканти, які не тільки відповідали на питання модератора та слухачів, але й співали „на живо“, як самі, так і разом з ведучим. Його передача, хоч і виходила у пізню, не комерційну годину, мала свою постійну глядацьку аудиторію. ✕

автор. І вона навіть не з'являється, вона вже є закладена в тексті, її просто треба почути.

Якби тебе попросили порекомендувати своїм абсолютно необізнаним в українській музиці знайомим послухати щось цікаве з продукції сучасних українських виконавців, то кого би ти міг згадати?

Гадаю, що якісні та помітні продукти знає кожен українець, тому навіть не варто їх перераховувати. Але ось менш помітні... Чесно кажучи, останнім часом я якось перестав слідкувати. Ну, скажімо, я би настійливо рекомендував слухати все, що робить Віктор Морозов. Ще мені подобаються групи Тартак та Гайдамаки...

Напевно, якби я мав більше часу, то згадав би ще щось. Взагалі, останнім часом в Україні відбувається дуже багато всього, і цікавих гуртів та виконавців з'являється величезна кількість. Але мені важко за цим всім слідкувати, тому що я не маю багато вільного часу. Коли був молодший, то якось все було трохи інакше. Але зараз не має бажання особливо перенапружуватись і часто доводиться слухати все, що „само припливає“, і, нажаль, це є не

завжди добре. Дуже цікавим досвідом для мене була робота над програмою „Живий звук“, там досить часто були цікаві відкриття.

У розмові з Віктором Морозовим, який рік тому був із концертом в Празі, пролунала думка про те, що українське керівництво та урядовці часто починають серйозно сприймати українських музикантів вже після того, як вони стають популярними за межами нашої держави. Якої ти про це думки?

Так, звичайно в цьому є велика частина правди. Але небачити доброго в себе під носом це не лише типово українська помилка. Це властиво будь якому народу, так само й чехам. Але якщо робити якісну українську музику, то, можливо, ця ситуація часом зміниться на краще.

Які твої прогнози стосовно розвитку української музики, мови та культури загалом?

Нажаль не дуже оптимістичні. Хотілося би сподіватися на покращення ситуації у майбутньому. Але, нажаль, для оптимізму не дуже багато підстав, адже навіть Львів починає русифікуватися... Але ми маємо

усвідомити, що наша країна є двомовною. І ми маємо навчитися якось з цим жити та давати собі раду. А головне - залишатися самими собою, не здаватися і продовжувати робити якісні україномовні продукти, які зможуть підняти престиж української культури.

Чи сподобалася тобі Прага та чи хотіли би ви ще заграти в цьому місті?

Так, безумовно! Нам всім було дуже приємно побути майже тиждень в Празі. Це чудове та дуже гарне місто. Єдине, що мені особисто не надто сподобалося, це місцеві ціни на таксі (посміхається), а так, загалом, все було добре. „Плач Єремії“ із задоволенням би приїхав ще заграти в чеській столиці. Особливо нам би було дуже цікаво виступити перед більш широкою чеською публікою, скажімо, на якихось фестивалях.

Ми теж про це багато думали і сподіваюся, що цей задум вдасться реалізувати в найближчому майбутньому, оскільки відгуки чехів, які були присутні на твоєму концерті були насправді надзвичайно добрі!

✘

Слово про похід Ігоря

фальсифікат Й.Добровського?

Підготувала Ленка КНАП

**Чи не гоже було б нам, браття,
Розпочати давніми словами
Скорбну повість про Ігорів похід,
Ігоря Святославовича?**

/переклад Максима Рильського/

А зачнемо отую пісню по намислу Едварда Л.Кінана... Бо він нещодавно висунув шокуючу для світової славістики гіпотезу, в якій стверджує, що давній епос „Слово про похід Ігоря“ є літературним фальсифікатом провідного представника чеського Відродження, славнозвісного вченого Йозефа Добровського /1753-1829/. Вищезгаданий гарвардський професор славістики представив свою теорію у червні ц.р. під час міжнародної конференції присвяченої 250-літтю з дня народження Й.Добровського, чим прорекламував свою 533-ох сторінкову книгу, яка незабаром вийде друком.

Вже від XIX століття науковці задають собі питання, чи „Слово“ дійсно може бути літературним твором XII ст., чи скоріше підробкою, виникнення якої повинно датуватися з часу її появи. Їхні сумніви підтримує факт, що обставини віднайдення „Слова“ дуже загадкові. Ніхто ніколи оригіналу, який мало бути знайдено в 90 роках XVIII ст., не бачив, оскільки, як кажуть шкільні підручники, він мав згоріти у 1812 році під час пожежі Москви. Майже 200 років історики, мовознавці та літературознавці придумують нові і нові теорії щодо авторства та виникнення даної пам'ятки.

Кінан свою теорію поставив на тому, що у Добровського були всі передумови для написання такого тексту. По-перше глибока мовна, літературна, історична та релігійна ерудиція, по-друге знання старих слов'янських текстів і по-третє, під час своєї праці із рукописами у Петрограді та в Москві у 1792-1793 рр. він мав доступ до

Е.Кінан

всіх джерел, що так пов'язані із текстом „Слова“. Кінан думає, що після приїзду в Росію, Добровський написав декілька уривків у стилі середньовічних слов'янських літературних текстів на зразок тих, які бачив у Пет-

рограді та Москві. Правдоподібно, на його думку, може бути, що Мусін-Пушкін і Малиновський зовсім не знали, хто є автором даних уривків, але напевно знали, що ніколи ніякого оригіналу не було. Кінан так само здивувало те, що Добровський, будучи надзвичайно допитливим науковцем, не намагався отримати і побачити „Слово“ відразу після його видання у 1800р.

Сучасні чеські філологи-славісти сприйняли гіпотезу Кінана досить скептично, оцінивши лише те, що американському колезі вдалося знайти низку аргументів. Наприклад, директор Слов'янського інституту Владімір Вавржінек згадує, що Кінан знайшов у „Слові“ багато чеських запозичень. Однак у тому, що автором героїчного епосу є саме Добровський, професорові з Гарварда Вавржінека переконати не вдалося. „Не розумію, чому би він це робив“, сказав Вавржінек. Подібно прореагував Іржі Франек сказавши, „Добровський, який розкривав чеські фальсифікати, не дозволив би, щоб його фальсифікат вийшов в Росії“. Такі реакції для чеських наукових кіл зовсім не дивні. Кожен, хто знає історію боротьби за чеські рукописи-фальсифікати мусить сумніватися у тому, що якраз Добровський, який символізував боротьбу за історичну правду, за те, щоб чехи непридумували собі кращої та славнішої історії, щоб такого роду просвітитель захотів зрадити свої ідеї, коли йшлося про „руське“ „Слово“. Нагадаймо, що чеські „будителі“ кінця XVIII ст. свідомо видавали свої тексти за оригінали рукописів X-XIII століть, щоб піднести національну свідомість чеського та інших слов'янських народів.

„Не сміємо хвалитися придуманою історією. Нам повинно вистачати те, що в нашій історії є правдиве. Брехню треба залишити тим, в кого нічого іншого крім неї нема,“ писав у 1824 році Добровський,

який попри великі протести, і образи науковців і цілого чеського суспільства /бо дана справа перейшла межі наукових кіл/ однозначно проголосив Рукопис зеленогорський фальсифікатом „лукавого негідника“, як назвав свого колись улюбленого учня Вацлава Ганку. „Я сам слов'янин, по батькові чех, і дуже намагався прославити свій народ, менше ніж хитрунський патріот“, писав науковець.

За гіпотезою Кінана Добровський не був свідомим фальсифікатором. Він вважає, що такий нелогічний вчинок науковця міг бути результатом психічної хвороби, яка під кінець життя мучила науковця.

Едвард Кінан - професор російської історії Гарвардського університету, директор центру російських досліджень, голова Американської асоціації славістики, директор центру візантинознавчих студій у Думбартон Оукс. Навколо його книжок, статей і публічних виступів вже майже тридцять років точаться гострі дискусії. Наукова спільнота поділилася на палких прихильників його ідей та інтерпретацій або ж не менш палких противників.

Наприклад, вже тридцять років триває гостра полеміка довкола його роботи про неавтентичність листування Івана Грозного з князем Курбським, яка глибоко скандалізувала наукове співтовариство.

Не менш скандальним проектом напевно стане книжка, яку незабаром вийде друком. Книжка, яку можна назвати „замахом“ на „Слово про похід Ігоря“, і, як сам автор вважає, реакції будуть не менш контрверсійні. Мабуть всі, кого дана справа цікавить з нетерпінням очікують нову роботу Е.Кінана і могутню реакцію науковців, вголовному, тих, для кого „Слово“ представляє не просто канонічний а прямо сакральний текст.

✘

РОДИНА-МАТЬ ЗАВЬОТ!

ПОГЛЯД НА БАТЬКІВЩИНУ СЕРЕД
РОСІЙСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ У БЛИЗЬКОМУ
ЗАРУБІЖЖІ

Більш, ніж десятиліття пройшло з часу розпаду Радянського Союзу та появи незалежних держав у євразійському регіоні, але відносини між Росією та країнами близького зарубіжжя і надалі у процесі розвитку. Беручи до уваги поновлену активність Росії на міжнародній арені у зв'язку з війною проти тероризму, сьогодні, як ніколи,

набуває актуальності питання, як російська діаспора бачить Російську Федерацію (РФ) і її роль у внутрішніх справах інших держав-спадкоємиць СРСР.

Оскільки російський уряд сприймає Росію як національну батьківщину цих росіян, він неодноразово заявляв про своє право - і навіть обов'язок - відстежувати статус і ставлення до російської діаспори у сусідніх пост-радянських державах. Такі заяви викликають побоювання, що РФ використовуватиме їх як привід для втручання у внутрішні справи суверенних держав.

Очевидно, визначення Росії як батьківщини всіх закордонних росіян побазоване швидше на політичних мотиваціях, аніж політологічних дослідженнях. Тож, чи справді закордонні росіяни вважають РФ своєю батьківщиною? Чи потребують вони захисту з боку РФ? Наскільки збігаються їхні погляди?

Щоб знайти відповідь на ці запитання, група незалежних науковців у 1998 році провела дослідження у чотирьох пост-радянських країнах - Україні, Біларусі, Казахстані і Киргизстані - серед етнічних росіян, які проживають у цих країнах.

Поняття „Батьківщина“

Якщо національна меншина у певній державі не автохтонна і вважає якийсь інший регіон або державу своєю батьківщиною, то уряд тої держави може застосовувати дипломатичні, економічні або військові засоби втручання, спираючись на легітимні докази дискримінації цієї меншини в країні її проживання.

Якщо ж меншина автохтонна і вважає батьківщиною частину держави, в якій проживає, то може створити рух за відокремлення, що часто призводить до етнічних конфліктів, як, наприклад, у Чечні або Абхазії.

Однак, члени етнічної меншини можуть також вважати всю державу свого проживання батьківщиною, хоча можуть і мати особливий сентимент до держави, з якої походять. В цьому випадку велика частина нацменшини може не вважати себе нацменшиною взагалі.

Визначивши ці різні способи сприйняття батьківщини нацменшиною, подивимося, як відповіли представники російської мен-

Ця стаття побазована на матеріалах дослідження американських науковців Лоуелла Берінгтона, Еріка Геррона та Браяна Сілвера. Ці матеріали опубліковано часописом „Світова політика“ (World Politics), №3, 2003 року.

Підготувала
Мар'яна БУДЖЕРИН

шини на запитання: „Що Ви вважаєте своєю батьківщиною?“

Результати дещо несподівані. По-перше, дуже мало росіян вважають частину держави проживання своєю батьківщиною. Це здивує багатьох аналітиків, які люблять вказувати на глибокі етно-регіональні розриви, зокрема на сході України та в Криму. По-друге, несподівано мала частина росіян вважає РФ своєю батьківщиною: менш, ніж чверть у всіх чотирьох країнах. Натомість, значна частина росіян вважає країну свого проживання своєю батьківщиною, і хоча відсоток таких менший в Україні і Біларусі, він все ж більший, ніж тих, що обрали будь-яку іншу відповідь.

Етнічні меншини і Батьківщина

Якщо росіяни, що проживають за межами РФ, не вважають Росію своєю батьківщиною, чи повинні вони і надалі називатися національною меншиною? Це поняття є важливим тому, що, на відміну від етнічної меншини, нацменшина задіяна в „етнічній політиці“ і зацікавлена в „правах меншості“. Звичайно, на теренах колишнього СРСР існують приклади, коли меншина сприймає себе як національну - російськомовне населення в Придністров'ї, чеченці в Чечні. Але що вважають росіяни в досліджуваних чотирьох країнах, якщо вони не вважають Росію своєю батьківщиною? В таблиці 2 наведено розподіл відповідей на запитання: „Чи вважаєте Ви себе національною меншиною?“

Бачимо, що в Україні і Біларусі досить невелика частина росіян вважає себе

національною меншиною. Натомість, в середньоазійських країнах більшість росіян відчуває себе нацменшиною, що, очевидно, спричинено культурною віддаленістю росіян від тюркського населення цих країн.

Однак, незважаючи на це, російські меншини там всеж не бажають територіального відділення чи приєднання частини території до Росії - що у випадку з Киргизстаном було б і так абсолютно неможливим. Навпаки, даліші результати дослідження показують, що переважна більшість членів російської меншини відчувають гордість за досягнення країни, в якій проживають, в царині спорту, науки, культури, мистецтва і економіки. Переважна більшість також не планує повертатися до Росії.

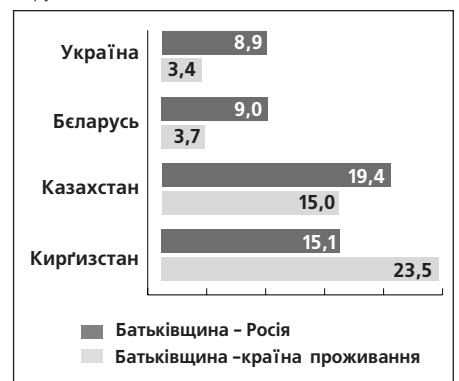
Залишається запитання, як же ставляться представники російської діаспори до ролі Москви у захисті прав російськомовного населення колишніх радянських республік. У графіку 1 наведено відповіді на це запитання, при чому респондентів розподілено на тих, хто вважає батьківщиною Росію і тих, для кого батьківщина - це країна їхнього проживання.

Результати показують, що хоча ті росіяни, які вважають батьківщиною Росію, мають більш позитивний погляд на втручання Москви на захист російськомовного населення, ніж ті, котрі вважають країну проживання своєю батьківщиною, загалом цей відсоток досить незначний, особливо що стосується України і Біларусі.

Аналогічно, зарубіжні росіяни здебільшого вважають, що вже зроблені заяви московських політиків щодо захисту

Графік 1: Відсоток респондентів, які вважають, що Російська Федерація повинна захищати права російськомовного населення у близькому зарубіжжі.

російськомовного населення не тільки не допомогли тим, кого мали захищати, але й мають негативний вплив на російську діаспору.

Безумовно, багато росіян протягом 1990-х років емігрувало до Росії, особливо з регіонів, вражених громадянськими конфліктами, як наприклад Закавказзя, Північний Кавказ та Центральна Азія. Однак ті, хто залишився, очевидно, не сподіваються від Росії допомоги у розв'язанні місцевих проблем.

Отже виглядає на те, що намагання російських активістів мобілізувати російськомовне населення сусідніх держав, а також побоювання зі сторони колишніх радянських республік, що російська меншина творитиме так звану „п'яту колону“, є марними, якщо опиратися на дані наукових досліджень.

Насправді, російські меншини складаються з громадян, значна частина яких сприйняла країну свого проживання, як нову батьківщину, які вболівають за цю нову батьківщину, не бажають повертатися до Росії і негативно сприймають спроби втручання з боку Росії від свого імені у внутрішні справи держав близького зарубіжжя. Тож навіть якщо „родіна-мать завьот“, більшість закордонних росіян не відповідають на цей позов.

Таблиця 1: Погляд на батьківщину серед росіян в Україні, Біларусі, Казахстані і Киргизстані (%).

	Україна	Біларусь	Казахстан	Киргизстан
Україна	38			
Частина України	6			
Біларусь		30		
Частина Біларусі		12		
Казахстан			53	
Частина Казахстану			6	
Киргизстан				58
Частина Киргизстану				3
Росія	16	21	18	18
Частина Росії	2	14	4	2
Кол. СРСР	14	7	4	4
Інше	24	16	15	15

Відсотки можуть не додаватися до 100 завдяки заокругленню.

Таблиця 2: Почуття приналежності до „національної меншини“ серед етнічних росіян в Україні, Біларусі, Казахстані і Киргизстані (%).

	Україна	Біларусь	Казахстан	Киргизстан
Так	19	9	59	67
Ні	66	88	32	29
Важко сказати	12	3	8	4
Без відповіді	3	1	0	0

Відсотки можуть не додаватися до 100 завдяки заокругленню.

✘

Про що мовчать замки II

Підготувала Ленка КНАП
 Фото: Мар'яна БУДЖЕРИН

У другій частині нашої подорожі українськими замками пропонуємо Вам, любі читачі, наступні два цікаві історичні споруди великої „Золотої Підкови“. Мова піде про один з найстаріших замків в Україні - Старий Замок, який, хоч і дуже зруйнований, але, як запевняють знавці, належить до найгарніших, що були споруджені у ренесансному стилі. А другим пропонуємо, оточений мальовничою природою, прекрасний Свіржський замок. Ці унікальні пам'ятки архітектури, що збереглися для нас попри нележку свою долю, не піддавшись ні вітру, ні снігові, ні людській жорстокості. Вони не знаходяться у такому стані, на який заслуговують і все ще чекають на своїх рятівників.

Старе Село

Старе Село - справді старе. Ще в княжі часи мусило входити до оборонної лінії удільного князівства з центром у Звенигороді, де стояв княжий замок. Звенигородський замок не зберігся, проте зберігся пізнішого часу замок у Старому Селі.

Це один з найбільших замків в Україні.

Відомості про замок у Старому Селі досить суперечливі. Найбільше даних збереглося з наукової спадщини А.Шнайдера,

однак він ніде не подав джерела, які використував в своїх дослідженнях. За його даними, будівництво замку розпочав у 1642 р. Владислав Домінік, князь Острозький і Заславський, однак уже в 1648 р. під час визвольної війни війська під проводом Богдана Хмельницького здобули цю фортецю і знищили її дощенту. А популяризатор історії Східної Галичини В. Лозинський подає, що замок зведено 1654 року, а вже 30 років пізніше він був у руїнах. Як наводить Орест Мацюк у книжці „Зам-

ки і фортеці Західної України“, сьогодні важко з'ясувати, хто правий - через брак достовірних відомостей та архівних документів. Відомо лише, що Заславський не відмовився від підняття з руїн цієї фортеці, адже за її мурами безпечно можна було заховатися. Фортеця була настільки сильною, що вже під час другого походу Богдана Хмельницького на Львів витримала облогу козацьких загонів, а в 1672 р. цей замок не піддався туркам.

Пізніше замок переходив з одних рук до інших, що не дуже посприяло його розцвітанню. Лише Сенявські (на початку 18 ст.) його відреставрували і перенесли сюди зі Львова, перед наступом шведів, арсенал. Замок укріпили гарматами, моздірами та іншою зброєю. Однак після 1731 р., коли замок перейшов до Чарториських, почав знову сильно занепадати. А остаточно його руйнація почалася з 1809 р., коли він став власністю магнатів Потоцьких. Так і стояв замок півтора століття без жодного догляду, оскільки замкову резиденцію перетворили на пивоварню, винокурню, різні склади тощо. А час робив

Старе Село

своє, ніхто не дбав, навіть, про рештки цих розвалин.

Стіни замку збереглися порівняно непогано. Площа його - неправильний п'ятикутник. З шести башт збереглися три, на стінах де-не-де трапляються бійниці. До речі, збережені оборонні стіни - велика рідкість для занехаянних українських замків.

Завершення мурів виконано у вигляді аттика, оздобленого аркатурою. Башти трохи вищі від стін, чим було досягнуто особливої монолітності всієї споруди. Дуже приваблива східна башта, завершення якої вирізьблено з каменю у вигляді розгорнутої корони.

Колись замок був оточений валами і глибоким ровом. До нього вела дорога через болота, греблю, звідний міст від півдня, а з 18 ст. побудовано браму від заходу. На вежі - герб з буквами WDXOYZWSLS, що означає: "Wladyslaw Dominik Xiazze Ostrogski y Zaslowski Wojewoda Sandomierski Lucki Starosta". На початку XIX ст. частину території замку перетворено на бровар.

А тепер легенда від Ігоря Хоми (Львів): коли будували замок - в розчин додавали яйця і молоко (поширена практика). Один шляхтич за щось проштрафився, нарався на смертну кару. Йому присудили привезти віз (може 2 а може й 3) тих яєць. І, якщо хоча би одне розіб'ється, - точно смерть. Інакше - ще подумаютъ. Так, цей тип яйця привіз варені. Народ довго думав, що з ним робити, і вирішили його все-таки стратити, жеби знав (і не був такий мудрий).

Свірж

Мальовничий, дуже романтичний замок на півдні Львівщини, по дорозі з Перемишля на Бібку. Свого часу поселення мало статус міста, тепер це - просто велике село. Перша письмова згадка про Свірж датується 1427 р., коли його відвідав польський король Владислав II, а 22 вересня 1449 р. проведено розмежування між містом і селом Свірж. Замок згадується тут аж під 1530 р, коли він належав роду Свірзьких (хоча охоронна таблиця на в'їзній брамі повідомляє, що фортецю зведено 1482 р.). Сучасного вигляду споруда набула в середині 17 ст., з часу переходу її у власність графа О. Цетнера, який перебудував і значно зміцнив замок. Існують навіть припущення, що замок будував той же архітектор, що і львівський королівський арсенал. Перебудова і укріплення свірзького замку припадають приблизно на той час, коли генерал артилерії і спеціаліст з бойових укріплень Павел Гродзіцький будував у Львові два арсенали - королівський і Сенявських.

Незважаючи на своє добре оборонне розташування, бо замок був оточений непрохідними болотами, ставками, в підніжжі мурів - ровами і звідним мостом, палацовий тип його архітектури навряд чи міг мати оборонне значення. Відомо, що під час визвольної війни в 1648-1654 рр. замок не раз здобували козацькі загони, а в 1648 р. - спалили татари. Але в 1672 р. і в 1675 р. він вистояв турецьку облогу і за-

хистив в своїх мурах залого, яка втекла з Поморянського замку.

Навколо твердині зберігся парк, поруч з ним - замковий костел, заснований ще в 15 ст. Сучасна мурована будівля храму в стилі ренесансу, поставлена на місці дерев'яного костьолу, що завалився свого часу, походить з 1541 р.

Як вже було сказано, з II половини 17 ст. замок належав галицькому каштеляну, графу Олександру Цетнеру. Споруда була родинним гніздом Цетнерів до 19 ст. В 19 ст. маєтність часто міняла хазяїв, та зберігалася в цілості. В 20 ст. особливо багато зробив для замку граф Роберт Лямезан Саянс, який володів ним з 1907 р. і до 30-х рр. Зі смаком були прикрашені інтер'єри родинними портретами, цінними меблями. Всі роботи були завершені якраз напередодні I світової війни. У 1914 р. садиба була підпалена російськими військами і згоріла разом з цінностями і бібліотекою. Від замку залишилися лише стіни. Проте після війни граф не залишив споруди, а знову почав реставрацію, яка продовжувалась багато років. Під час II світової війни замок було пограбовано і частково звуйновано.

Сучасна історія замку пов'язана з іменем архітектора Андрія Шуляра, який запропонував провести реставрацію Свірзького замку. В 1997 р. була створена рада меценатів, що включає відомі львівські фірми, яка зобов'язалася виділити кошти на завершення ремонтно-реставраційних робіт.

✕

Свірж

Реверс проти Європи

Український нафтопровід „Одеса-Броди“ зіштовхнув інтереси Росії та Заходу

Текст: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ • Фото: архів

Україна, побудувавши нафтопровід Одеса-Броди, вкотре стала полем бою між Заходом та Росією. Якщо нова „труба“ використовуватиметься у північно-західному напрямі, як і було задумано, то Україна орієнтуватиметься на Захід. Якщо ж російські ділові та державні кола натиснуть на Київ, і з Бродів до Одеси у реверсному режимі потече важка сибірська сировина, то Україна так і залишиться підконтрольною своїй „старшій сестрі“. Ось так однозначно нині сприймають зовнішньополітичний курс Києва, який нарешті буде змушений показати свій справжній „вектор“.

Європейська презентація нафтопроводу

Перша черга нафтотранспортної системи „Одеса-Броди“ була здана в експлуатацію в травні 2002 року. Її пропускна здатність - 9-14,5 млн. тонн нафти на рік з резервуарним парком 200 тис. кубометрів. Морський нафтовий термінал „Південний“ здатний приймати танкери дедвейтом до 100 тис. тонн. Передбачається розширення потужності нафтопроводу до 40-45 млн. тонн на рік з резервуарним парком 600 тис. кубометрів. В травні 2003 року у Брюсселі віцепрем'єр-міністр України Віталій Гайдук презентував новозбудовану нафтомагістраль для експорту легкої каспійської нафти в Європу. Європейські високопоса-

довці та менеджери компаній-власників нафтопереробних заводів обговорювали можливість продовження „труби“ до польського Гданська. Міжнародні експерти також схилилися до можливості перегону величезної кількості завойованої союзниками іракської нафти саме нафтопроводом „Одеса-Броди“.

Того ж місяця Єврокомісія ухвалила „Послання з розвитку енергетичної політики розширеного Європейського Союзу, його сусідів та країн-партнерів“. У ньому пріоритетом визнано співробітництво з країнами-сусідами щодо безпеки морського транспортування нафти, у тому числі і розширення нафтопроводу „Одеса-Броди“ до Плоцька з подальшим з'єднанням

його або з північною ниткою „Дружби“, або з трубою, що йде до Гданська. Було підписано Спільну декларацію між Кабінетом міністрів України, урядом Республіки Польща та Європейською комісією про підтримку Євразійського нафтотранспортного коридору. Було повідомлено про виділення Єврокомісією у рамках програм TACIS та INOGATE гранту на суму 2 мільйони євро як технічної допомоги проекту. Про свій інтерес і готовність підтримати проект заявили також ЄБРР і Європейський інвестиційний банк. Концепція бізнес-плану передбачає транспортування цим нафтопроводом на нафтопереробні заводи Чехії, Австрії та Німеччини спочатку 7 млн. тонн нафти, на другому - 11 млн.

тонн, на третьому - 19 млн. тонн. Обґрунтування використання нафтопроводу в європейському напрямі було представлено компанією „PriceWaterhouseCoopers“.

Московський тиск і київський „саботаж“

Проте, повернувшись із Брюсселя додому, віце-прем'єр Гайдук дізнався, що державні компанії „Нафтогаз України“ та „Укртранснафта“, яка безпосередньо експлуатує новий нафтопровід, підписали протилежну „європейській“ домовленість - протокол про наміри з російськими „Транснефтью“ та Тюменською нафтовою компанією (ТНК) щодо транзиту російської нафти нафтопроводом „Одеса-Броди“ у південно-східному (реверсному) напрямку. За цією домовленістю, 9 млн. тонн нафти щороку мало потрапляти в Одесу. Згодом українське Міністерство палива й енергетики оголосило тендер на вибір експерта для проведення техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) реверсного використання нафтопроводу „Одеса-Броди“. В „Укртранснафті“ протокол пізніше назвали неправомірним, оскільки документ підписав лише заступник директора компанії. Директор „Укртранснафти“ Олександр Тодійчук виступив категорично проти транзиту нафти у реверсному напрямі. А у „Нафтогазі України“, навпаки, жорстко заявляють, що за два роки так і не з'явилися економічні аргументи чи реальні партнери щодо реалізації північно-західного маршруту. Цікаво, що 100 % державного пакету акцій ВАТ „Укртранснафта“ знаходиться в управлінні НАК „Нафтогаз України“.

Це рішення, як і оголошення тендеру, свідчить про те, що в українській владній верхівці немає однозначності щодо майбутнього нафтогону, а між лобістами каспійської та російської нафти точиться серйозна боротьба. Одні експерти вважають оголошення „реверсного“ тендера „наслідком безпрецедентного тиску російських компаній на українські урядові інституції“, інші запевняють, що таким чином Київ швидше шукає підстави, щоб аргументовано відмовити Москві в участі у проєкті „Одеса-Броди“, песимісти ж - просто не вірять, що нинішній український уряд здатен відстояти національні інтереси („не продатися російським нафторублям“) і, запустивши на свою територію каспійську нафту, вирватися з „монопольних пазурів“ російських енергоносіїв.

У результаті ситуація навколо реверсу досягла такого розмаху, що Росія вже на урядовому рівні наполягає на південному використанні нафтопроводу „Одеса-Броди“. Глава уряду РФ Михайло Касьянов у Криму на зустрічі з Віктором Януковичем заявив: „Угода про транзит російської наф-

ти територією України буде підписана лише тоді, коли вирішиться питання трубопроводу „Одеса-Броди“. Так реагував Кремль на звернення групи російських нафтових компаній до глав урядів Росії й України з проханням посприяти реалізації „реверсного“ проєкту. Листи на ім'я Касьянова та Януковича підписали президенти „Транснефти“, „Роснафти“, ТНК, „Юкосу“, „Сибнефти“ та „Славнефти“.

Що лякає росіян?

Чому ж Росія так боїться нового українського нафтопроводу? Напередодні зустрічі прем'єрів відповідь на це питання дало інтернет-видання „Утро.ру“, статтю якого передрукували майже всі опозиційні українські видання. „Європі потрібна каспійська нафта. Україні - незалежність від Росії, причому того ж самого добивається нафтове лобі Азербайджану та Казахстану, - пише кореспондент „Утра“ Іван Трегубов. - Дотепер Росії вдалося втримувати монополію на транспортування енергоресурсів з країн СНД у західному напрямі. Це давало Москві, окрім суттєвих економічних, ще й політичні важелі впливу як на непокірні режими пострадянської Азії, так і на європейських партнерів. Зараз ситуація може змінитися докорінно“.

Росію лякає втрата контролю над потоками євразійської нафти. Це невідворотно послабить політичну вагу Москви на пострадянському просторі і девальвує її стратегічні переваги відносно США та Європи. А українсько-польський нафтопровід дає європейським споживачам реальну можливість отримати ще одне джерело нафти, до того ж вона може виявитися дешевшою і вже точно вирізнятиметься кращою якістю. За задумом, магістраллю імпортуватиметься каспійська нафта, яку відвантажують танкерами з Новоросійська, куди трубопроводом Каспійського транспортного коридору - єдиною російською недержавною „трубою“ - вже прийшла велика нафта з Тенгіза. Є й можливість поставок азербайджанської нафти через Супсу та Батумі. Азербайджан та Казахстан готові пустити свою нафту за новим маршрутом. В останні роки нафтотранспортні системи Грузії та Азербайджану постійно розширюються, нафта стає все більше, і їй, відповідно, потрібний новий канал на Захід. Так, лише Казахстан готовий до 2006 року вивести видобування нафти на рівень 150-170 млн. тонн на рік.

Президенти України і Казахстану кілька разів проводили переговори про нафту. У результаті Казахстан пообіцяв у найближчій перспективі постачати в українську „трубу“ близько 9 млн. тонн нафти і заявив про бажання разом із поляками і українцями взяти участь у добудові нафтопроводу „Одеса-Броди“ до польського міста Плоцьк.

Україна і Казахстан домовилися спорудити трубопровід завдовжки 52 км, паралельний ділянці нафтопроводу „Одеса-Броди“, який зараз тимчасово використовується у реверсному режимі. А також додатковий причал на нафтотерміналі „Південний“ (Одеса), через який додатково планується постачати до 8 млн. тонн нафти на рік у Європу через Чорне море. Уже до третього кварталу поточного року готують до підписання міждержавну угоду про транзит казахської нафти територією України.

Ландюжок Казахстан-Україна-Польща іде різко врозріз з інтересами росіян. У порівнянні з російською нафтою, що надходить у Європу нафтопроводом „Дружба“, каспійська нафта легша і вміщує менше сірки. А це має велике значення для європейських споживачів, які під тиском нових екологічних норм ЄУ переходять до випуску нових марок нафтопродуктів із низьким вмістом сірки. Якість російської експортної суміші знижується у міру виснаження запасів легких сортів у Сибіру. Європейському бізнесу, в кінцевому підсумку, вигідніше буде купувати навіть дорожчу, але хорошу легку нафту, ніж очищати менш якісні сорти. Із запуском проєкту Каспійського транспортного коридору, який відтягне з Росії лівову частку світлої нафти з Тенгіза, якість суміші у „Дружбі“ тільки погіршуватиметься й імпорт через Одесу отримає ще один плюс. Росія може зазнати серйозних збитків, і не тільки за рахунок втрат транзитних зборів, а через можливе витіснення російських сортів з європейських ринків та їх заміну каспійською нафтою. Для російської економіки зниження експорту енергоресурсів може обернутися втратами до 8 млрд. доларів.

А Україні нафтопровід „Одеса-Броди“ може принести добрі прибутки. Він має заповнити пробіл, що виник через скорочення постачань нафти з Північного моря. Адже, згідно з прогнозами, до 2015 р. видобуток там зменшиться на 87 відсотків, тоді як видобуток на Каспії за той самий період збільшиться майже на половину. Перші ▶

▶ п'ять років експлуатації нафтопроводу можуть принести Україні доходи на суму майже 600 млн. доларів США. Найбільшого значення „Одеса-Броди“ досягне через 10-20 років, коли в Європі закінчатся ресурси Північного моря.

„Проукраїнський проект“ і „невігідний реверс“

Ідея реверсу виникла у росіян з метою нейтралізації українських намагань незалежитися від їхніх сировинних ресурсів. Колишній посол США в Україні Карлос Паскваль називав нафтопровід „проукраїнським“ проектом. „Україна нині імпортує усю нафту з Росії чи через неї. „Одеса-Броди“ представляє реальну можливість як для України, так і для Європи розширити коло інвесторів на енергетичному ринку, - пояснював дипломат. - Якщо Україна погодиться на реверс, це зробить нафтопровід „Одеса-Броди“ непотрібним“. З іншого боку, американські компанії вже вклали мільярди в нафтовидобуток у Каспійському регіоні, тому вони зацікавлені, щоб ця нафта пішла на високоліквідні платоспроможні ринки безпечними і недорогими маршрутами доставки. Найбільш перспективний і реальний маршрут, що дозволяє обійти низькопропускний і дорогий Босфор, - це Одеса-Броди-Плоцьк.

Пропозиції про реверс із наполяганням на транспортуванні російської нафти трубопроводом „Дружба“, починаючи з Бродів і до Одеси, важко назвати комерційно вигідними, зауважує видання „Україна Молода“. Російська нафта виходить із Самари. До Одеси ця сировина може потрапити трьома маршрутами. Перший: Великоцьк-Лисичанськ-Кременчук. Другий: Мічуринськ-Кременчук. Третій

маршрут може бути такий: через білоруський, потім український відтинки трубопроводу „Дружба“ до Бродів і далі - до Одеси. Проте останній маршрут є найдовшим і, відповідно, найдорожчим. Його вартість за тону транспортованої нафти на три долари більша. „Постає питання: за чиї інтереси російські компанії готові платити більше?“ - запитує „УМ“, і припускає: „Побоювання перерозподілу вже існуючого нафторинку, в принципі, є проявом ментального сприйняття росіянами цієї проблеми“. В Україні ідею реверсу підтримують, як правило, про-російські політичні кола.

Тарас Чорновіл - категоричний противник реверсних домовленостей з Москвою за будь-яких обставин. „Ідею реверсу у невігідному для України варіанті підтримує дуже обмежене коло людей: Президент Кучма, Євген Марчук і кілька „дрібніших“ урядовців, - каже Чорновіл. - Якщо буде підписано угоду про реверс, то, найімовірніше, це буде реверс назавжди. Тобто, коли справді прийде „велика“ каспійська нафта, вона піде виключно через Туреччину, і Україна від цього нічого не матиме. Саме у цьому і полягає політичне завдання Росії - нашкодити інтересам України“.

Росіяни також можуть мати вигоду з прямої „труби“

Компанія „Укртранснафта“ заявила, що планує восени розпочати транзит каспійської нафти з Одеси на Броди. За словами президента компанії Олександра Тодійчука, контракти про транзит вже практично підписано. Частина нафти планується транспортувати з Бродів нафтопроводом „Дружба“ у Словаччину, Чехію та Угорщину, а також залізницею до нафтоперероб-

них заводів Польщі. А на початку наступного року перші 7 млн. тонн нафти мають надійти на західноєвропейські нафтопереробні заводи.

Чимало захисників нової української труби наголошують, що вигоду з прямого її використання матимуть і росіяни. Карлос Паскваль нагадав, що в Німеччині є нафтопереробні заводи, які імпортують російську сиру нафту. Але її транспортування через Босфор коштує досить дорого, а можливості використання обходу протоки немає, оскільки вирішальне значення в Чехії мають НПЗ, що використовують лише легку каспійську нафту. Тому, на думку дипломата, зараз з'являється можливість відкриття трубопроводу, за допомогою якого російські постачальники вийдуть на німецькі ринки. Крім того, за свідченням директора „Укртранснафти“ Олександра Тодійчука, українська сторона з розумінням ставиться до проблем російських колег і багато робить для їх розв'язання. Наприклад, уже нинішнього року було створено нові потужності транспортування російської нафти в обсязі 4 млн. тонн через термінал „Південний“. До вересня вони мають бути збільшені до 7 млн. „Надалі ми також розглядаємо можливість будівництва трубопроводу діаметром 700 мм, щоб зберегти напрямки і потужності для експорту російської нафти“, - поділився планами Тодійчук.

Перший заступник міністра закордонних справ Олександр Чалий упевнений, що нафтопроводом „Одеса-Броди“ не буде запущено реверс. „Техніко-економічне обґрунтування роботи „Одеса-Броди“ в європейському напрямі переможе. Ми ведемо переговори з Єврокомісією, активно співпрацюємо з європейськими фірмами, заводами, переробниками. І план запустити „Одеса-Броди“ в європейському напрямі вже восени цього року реальний“, - сказав Чалий на прес-конференції.

Та після підписання угоди про ЄЕП про реверс знову заговорили в українських нафтових колах. На початку жовтня наглядова рада „Укртранснафти“ чотирма головами проти трьох прийняла пропозицію російської компанії ТНК про надання в кредит технологічної нафти сорту Urals кількістю 380-420 тисяч тонн для заповнення нафтопроводу „Одеса-Броди“. Це перший крок для використання нафтопроводу у зворотному напрямі, відзначає газета „Поступ“. З цим рішенням безпосередньо пов'язаний наказ голови правління „Нафтогазу України“ Юрія Бойка про звільнення голови правління „Укртранснафти“ Олександра Тодійчука. Втім, остаточне рішення про експлуатацію труби та відновлення на посаді головного противника реверсу ще прийматиме уряд. ✕

Росія втягує Україну у новий Союз

Українські політики сподіваються на безрезультатність її намірів

Україна перебуває на шляху втрати державної незалежності та програшу перспективи інтегруватися у західні структури, підписавши договір про створення разом з Росією, Казахстаном та Білоруссю єдиного економічного простору, такого собі „східного ЄС“, в якому безсумнівно домінуватиме Росія. До такої думки схиляється багато українських політиків - від поміркованіших міністрів Хорошковського та Лавриновича до опозиціонерів з табору Ющенка та Тимошенка. А відвертого „інтегратора“, віце-прем'єра Миколу Азарова критика ЄСП мало не довела до нервового зриву під час обговорення цього питання в парламенті.

Текст: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Уряд Віктора Януковича, хоч він і складається з представників президентського табору, попередньо відхилив ухвалення проекту рамкового договору ЄСП та концепції розвитку, відправивши документи на доопрацювання. Азаров як український представник на переговорах про ЄСП взяв значну участь у підготовці документів в середині серпня. Потім стверджував, що ці документи не можуть бути змінені, і навіть спробував заборонити українським посадовцям та членам уряду критично висловлюватися щодо змісту запланованих угод. Мабуть, саме так виглядатиме демократія у її „донецько-єєпівському“ форматі.

Угоду про створення Єдиного економічного простору підписали президенти Кучма, Путін, Лукашенко та Назарбаєв у Ялті 19 вересня. Найбільше дискусій навколо цього документа виникло саме в Україні, оскільки лідери Білорусі і Казахстану вже давно перестали протистояти „собирательним“ планам Путіна. У проекті угоди було, зокрема, вказано, що вирішальне

слово у наднаціональному органі простору матиме країна з найбільшим економічним потенціалом. А це, звісно, Росія, яка матиме 70 відсотків цього потенціалу. Навіть за часів СРСР декларувалася рівноправність окремих республік. Втім, договір вступить у дію лише після ратифікацій у парламентах відповідних країн. А ратифікація в українському парламенті може перетворитись на жорстке протистояння між „роевропейськими“ та „проросійськими“ депутатами.

Рамковий договір про ЄСП передбачає митний союз четвірки. Обмін товарів та капіталу, а також працевлаштування мають бути звільнені від усіх обмежень. Економічна, податкова, грошова, кредитна, валютна, фінансова та митна політика мають бути узгоджені, а згодом гармонізовані, нібито щоб гарантувати вільну конкуренцію. Мають бути вироблені спільні принципи оплати транспортування нафти й газу. Дехто бачить в цьому спробу Росії здобути контроль над українськими транс-

портними системами енергоносіїв. Підлив масла у вогонь російський прем'єр Михайло Касьянов, знову назвавши метою розвитку ЄСП впровадження рубля як спільної валюти.

Олександр Чалий, перший заступник міністра закордонних справ України з питань євроінтеграції вважає, що „не можна інтегруватися одночасно у двох напрямках. Якщо на порядку денному стоятиме питання участі України в митному та валютному союзі ЄСП, то це поставить питання щодо майбутнього євроінтеграційного курсу України“. Загалом сам факт підписання Угоди про ЄСП, цитує дипломата УНІАН, є викликом євроінтеграційному курсу України, оскільки Росія, Білорусь та Казахстан мають інші стратегічні і тактичні цілі у відносинах з Євросоюзом.

Борис Тарасюк, голова парламентського Комітету з питань євроінтеграції, зауважив, що, підписавши Угоду про ЄСП, Президент порушив зобов'язання перед Євросоюзом зокрема ті Про створення зони вільної торгівлі та Про адаптацію законодавства України до законодавства ЄС. Не можна, вважає депутат, виправдовувати підписання Угоди про створення ЄСП невизначеністю Євросоюзу щодо України. Головною проблемою є дії української влади всупереч європейським цінностям як у політиці, так і в економіці. Резюме Тарасюка таке: лише зі зміною влади почнуться кардинальні зрушення у відносинах України з Євросоюзом. **Х**

Колишні політв'язні хочуть посадити Кучму за ЄСП

Підписавши договір про ЄСП, Кучма розпочав ліквідацію державного суверенітету України. Про це говориться у заяві колишніх політв'язнів „советських концтаборів“.

„Підписавши угоду про ЄСП з контрольним пакетом голосів Росії (понад 80%) в наднаціональному регулюючому органі, рішення якого є обов'язковими для виконання усіма державами-учасниками ЄСП, Кучма і К^о утягнули Україну в об'єднання, яке позбавляє її реального суверенітету і ставить хрест на нашій європейській перспективі“, - говориться у заяві. Колишні політв'язні наголошують також, що розцінюють заяву про ЄСП, підписану Кучмою в Ялті, як акт державної зради. **рее**

Коса Тузла

**Між Росією та Україною
виникло серйозне
прикордонне протистояння**

На тлі українсько-російських „братських“ відносин Москва відверто, чи не вперше за останнє десятиріччя, претендує на частину української території. У Керченській протоці є острівець Тузла. 29 вересня без узгодження з українськими властями росіяни ударними темпами почали насипати дамбу від Таманського півострова у напрямі острівця.

За місяць було побудовано понад 2 кілометри споруди. З України одразу почали надходити протести. На острові була встановлена прикордонна застава, на березі - протитанкові „їжаки“. Президент Кучма висловив незадоволення ситуацією в протоці, але згодом вилетів з візитом до Латинської Америки. У провідних українських ЗМІ та парламенті спалахнув ажіотаж навколо Тузли. Щогодини повідомляється, скільки метрів залишається дамбі до кордону. На численні запити російська сторона або нічого не відповідає, або заявляє, що не збирається перетинати кордон. При цьому не уточнює, чиєю територією вона вважає Тузлу, а дамбу називає винятково екологічною спорудою. Радикальні російські кола заявляють, що Тузла буде приєднана до російського берега, і таким чином Росія контролюватиме судноплавство у Керченській протоці. Кучма терміново перервав візит і прилетів на острів. 21 жовтня він заявив, що Україна вийде з єдиного економічного простору у разі продовження робіт. Після численних звернень та протестів насип дамби в сторону кордону тимчасово припинили. Станом на 23 жовтня кінець дамби знаходився за 10 метрів до кордону. Трьома баржами українці переродили дорогу російській споруді. Кучма переконаний, що „таке непорозуміння“ не переросте у прикордонний конфлікт, та українські прикордонники рішуче заявили, що за допомогою кораблів не допустять насипання дамби підконтрольними їм територіальними водами. Та керівництво Кубані вважає Тузлу російською територією і має намір продовжувати будівництво.

Парламент України визнав дії Росії як недружній акт, що змушує Україну до перегляду колишньої практики відносин з Російською Федерацією, вжиття заходів щодо збереження територіальної цілісності України. Верховна Рада при цьому посилалася на численні закони, підписані міждержавні та міжнародні угоди, запропонувала делегації України на сесії Генасамблеї ООН порушити це питання, звернутися до керівництва парламентської асамблеї ОБСЄ з проханням направити спостерігачів в район Керченської протоки з наступним обговоренням питання на Сесії ПА ОБСЄ. У разі подальшої ескалації напруженості доручити Голові Верховної Ради України звернутися до керівництва парламентів країн світу.

Уряд США повинен активно сприяти деескалації українсько-російського конфлікту навколо острова Тузла, але роль США у вирішенні конфлікту має поки що обмежитися політичним впливом. Таку думку висловила директор програм Росії та Євразії Центру стратегічних та міжнародних досліджень Селест Голендер, повідомляє радіо „Свобода“.

Провідний американський експерт вважає, що останнє загострення російсько-українських відносин є проблемою для європейської безпеки в цілому. „Росія багаторазово зобов'язувалася діяти згідно з міжнародними правилами європейської спільноти. Отже, роль США та НАТО полягає в нагадуванні Росії про ці правила, про заявлений нею пріоритет - розвивати добрі відносини з державами Заходу та діяти лише в рамках міжнародного права“, - відзначає Голендер. Однак, зазначила американський експерт, ставити питання про можливе військове втручання НАТО передчасно.

Щодо наступних кроків США у випадку ескалації конфлікту навколо Тузли, то, на думку експерта, головним постає питання готовності американської сторони ризикувати ядерною конфронтацією з Росією заради збереження територіальної цілісності України.

За підсумками переговорів глав урядів України і Росії Януковича і Касьянова, які проходили 24 жовтня у Москві, Росія не відновлятиме будівництво надводної частини Коси Тузла до ухвалення спільного рішення екологів Росії й України.

Україна, у свою чергу зобов'язується негайно приборкати прикордонний пост з Тузли.

Глави урядів також домовилися, що протягом 2-3 місяців буде підготовлена угода про статус Азово-Керченської акваторії, - повідомив російський прем'єр-міністр. При цьому, він не виключив, що у разі добудовування дамби російсько-український кордон буде проведений по території Коси Тузла. Довжина острова Коса Тузла - майже 6,5 км, тут є місцеві жителі, розміщено пансіонати українських підприємств. **ол, рее**

▣ Євросоюз офіційно заявив про перспективу членства України

Європейський Союз припускає можливість майбутнього членства України в цій організації за умови досягнення нею необхідних критеріїв і рівня демократичного розвитку. Про це заявили глава Європейської комісії Романо Проді та прем'єр-міністр Італії Сильвіо Берлусконі на самміті в Ялті. „Ми хочемо мати дуже сильні і тісні зв'язки з Україною аж до отримання статусу повноправного члена“, - сказав Проді. Берлусконі також відзначив можливість повної інтеграції України в ЄС. Це перша офіційна заява Європейського Союзу про можливе членство України в цій організації.

Президент України Леонід Кучма, втім, на самміті не зайняв однозначну позицію щодо європейської інтеграції. „Що таке для нас Європа і Європейський Союз? Це насамперед, європейський рівень життя, це права і свободи людини, це всі ті демократичні цінності, які сьогодні сповідує Європа, - сказав він у перший день самміту. - Практично за жодним чинником сьогодні Україна не готова бути повнокровним членом Європейського Союзу. Але ми ставимо для себе амбітне завдання - досягати тих цінностей. Тому ми перестасмо декларувати час вступу до Європейського Союзу, а у себе переконуємо і політиків, і суспільство: щоб там бути, треба бути достойним цього“. А кількома тижнями раніше, під час підписання з колишніми радянськими республіками договору про Єдиний Економічний простір, Кучма песимістично висловлювався щодо європейської перспективи України, і заявив про необхідність посилення зв'язків з Росією. „Якби сьогодні нам запропонували вступати у Європейський Союз, я б відмовився“, - сказав тоді Кучма. **ол**

▣ Поки Кучма буде президентом, Україну в Європу не запросять

Голова делегації Європарламенту зі зв'язків з Україною, Білорусією і Молдовою Ян Вірсма вважає, що за нинішньої влади в Україні Європейський Союз не стане пропонувати Києву членство в Євро-

созі. „Ми не робитимемо це доти, доки ваша країна не буде готова для реформ. А нинішня правляча верхівка в Україні не зацікавлена у цих реформах, оскільки не хоче позбавитися своїх посад і грошей. Справжні реформи, істинна демократія їх не цікавлять“, - заявив Вірсма в інтерв'ю тижневику „Дзеркало тижня“.

„Україна не може вважатися зараз незалежною державою у повному розумінні цього слова, оскільки її правляча верхівка не у змозі нічого зробити для незалежності вашої країни і нездідна чинити опір тиску Росії, - підкреслив він. Однак, на його думку, якщо ця короткострокова політика поглиблення економічних і політичних зв'язків з Росією „зашкодить більш віддаленим перспективам торгівлі й економічних відносин з Євросоюзом“, то „Україна зробить велику помилку“.

ол

■ За два роки українців стало менше на 670 тисяч осіб

За даними на 1 вересня 2003 року, в Україні мешкало 47 мільйонів 746 тисяч осіб. За 8 місяців цього року померло на 241,6 тисяч громадян країни більше, ніж народилося, передає Інтерфакс-Україна з посиланням на дані Держкомстату.

З усіх жителів України 32,2 млн живе в містах, 15,6 млн - у сільській місцевості. При цьому найбільша кількість городян спостерігається у Донецькій області (4,27 млн), сільських жителів - у Львівській області (1,05 млн).

За 8 місяців нинішнього року на кожні 1000 осіб народжувалося в середньому 8,5 українців, а помирало - 16,1. Таким чином, коефіцієнт природного приросту населення складає -7,6. Загалом за цей період народилося 270 тис. осіб, померло - 511,7 тис. осіб.

Найбільший негативний коефіцієнт приросту населення за цей період зареєстровано у Чернігівській (-13,2), Тернопільській (-11,4), Полтавській (-11,3), Луганській (-10,8) і Донецькій (-10,2) областях.

За даними Держкомстату, кількість зареєстрованих шлюбів в Україні в 1,7 рази перевищує кількість розлучень. У січні-вересні в країні укладено 195,4 тис. шлюбів, 113,2 тис. шлюбних союзів розпалася.

За даними всеукраїнського перепису населення, який проводився 5-14 грудня 2001 року, у країні мешкало 48 млн 416 тис. осіб.

рее

фото: архів Пороги

Чехія на візовому замку

Так пише київська преса

З початку літа істотно ускладнилася, а головне - затяглася процедура одержання чеських віз в консульстві ЧР у Києві, написала нещодавно на своїй першій сторінці київська газета „Деловая Столиця“. Зазнаючи матеріальних збитків, втрачаючи клієнтів, які ще й звертаються до суду, туристичні компанії сумніваються, чи варто продовжувати пропонувати тури в Чехію.

Проблеми представники турагенцій пояснюють неналагодоженістю роботи консульства Чехії. Нині на акредитації тут знаходиться близько 400 (!) компаній, і кожна має право подавати документи на одержання віз у визначені дати (3 дні на місяць) і на певну кількість людей (не більш 20 на місяць). У цій ситуації компаніям нічого не залишається, як „перекидати“ один одному зайвих туристів, утрачаючи, зрозуміло, при цьому бізнес. Буває, що у призначену дату представник турфірми не може подати документи, оскільки співробітники консульства з якихось причин не обслуговують фірми. Відповідно, терміни оформлення візи розтягуються на невизначений час. Поїздки постійно зриваються, оскільки проїзні документи надходять вже після того, як тур повинен початися. Тому туроператори спільно звернулися з листом у посольство Чехії з проханням врегулювати ситуацію. „У результаті ті, хто поставив підпис під цим посланням, позбулися акредитації. Якщо ситуація з візами не зміниться, представники турфірм планують звернутися з листом у МЗС України“, - пише кореспондентка „ДС“ Тетяна Соколовська.

Не заперечуючи недоліків у роботі консульства, радник-консул Посольства Чесь-

кої Республіки в Україні Душан Доскочіл вважає, що у всіх проблемах, з якими зіштовхнулися туркомпанії, вони самі і винуваті. Так, термін одержання чеської візи замість десяти робочих днів виріс до місяця, але представники консульства, приймаючи у турагентств документи, одразу попереджають, що візи можуть бути не готові до потрібного терміну. Крім того, турфірм просто занадто багато, а туристів у них - сила-силенна. „Співробітники турагентств реально не уявляють, що таке процес видачі віз, - говорить консул Доскочіл. - Представники фірм говорять: „Ми змінили термін поїздки, тому що отримано візи не на всіх бажаних, давайте швиденько зробимо візи!“ - Що значить - швиденько? Ми що, повинні забути про всіх інших?“ Консульства країн-членів Шенгенського союзу роблять турфірмам таку послугу, як термінове оформлення віз, зауважує видання. У чеському ж такій послугі не існує. „Ми не можемо приймати в однієї фірми в три рази більше документів, ніж в інших“, - додає у інтерв'ю „ДС“ пан Доскочіл. Офіційно відрегулювати терміни подачі документів у консульстві так і не наважуються.

Проблема, на думку представників турфірм, насамперед у тому, що, незважаючи на високий попит на чеський напрям, в Україні функціонує лише одне консульство цієї країни. Наприклад, посольство Словаччини через великий вплив туристів відкрило консульський відділ в Ужгороді, і туристам із Західної України вже немає необхідності їхати в столицю. Крім того, вимагає істотної реорганізації система прийому документів і видачі віз, оскільки нинішній штат консульства просто неспроможний обробляти всі подані документи вчасно. Коли проблеми будуть вирішені, пан Доскочіл в інтерв'ю газеті не повідомив, тому, очевидно, ситуація навколо чеського консульства залишатиметься напруженою.

ол, рее

Польща

Текст: Петро ТИМА

Одним із наслідків програної в роках 1918-1921 боротьби українців за державність була поява в різних країнах Європи чисельної групи українських емігрантів. Про історичну присутність українського фактора свідчать сьогодні великі українські військові поховання та окремі могили. До процесу відновлення цих історичних місць, їх описання залучаються українські громади Європи. Нещодавно українськими авторами з Польщі було видано декілька книг, які відкривають для нас цю проблему.

Розпад у 1918 р. Австро-Угорської та Російської імперій призвів до відновлення державницьких аспірацій, як серед українців, так і серед поляків. Одним з наслідків виникнення українських державних структур ЗУНР (Західно-Української Народної Республіки) зі столицею у Львові та Української Народної Республіки у Києві став конфлікт з поляками, які вважали територію Волині та Західної Галичини частиною польської держави. Війна з поляками, яка у Галичині почалась у перші дні листопада 1918 р., а у випадку військ УНР, у половині 1919 р., означала і те, що в обох країнах почали з'являтися полонені солдати. Воюючі сторони почали також інтернувати цивільних осіб (політичних чи громадських діячів). В результаті цих дій на території Польщі, в роках 1918-1921, у таборах і в'язницях опинилося біля 200 тисяч інтернованих і полонених українців. Їх зазвичай розміщували в якійсь із понад 20-ти таборів, які до того часу призначалися полоненим армій-учасниць Першої світової війни. Найбільші табори знаходилися в місцевостях Домб'є, Модлін, Вадовіце, Тухоля, Каліш, Щипшорно. Антисанітарні умови, хвороби та негативне ставлення до полонених польського персоналу спричинили високу смертність серед полонених. За підрахунками українського історика з Перемишля др. Олександра Колянчука у польських таборах у 1918-21 рр. померло від 13 до 25

тисяч українців. Неодноразово події у таборах були предметом протестів української преси, політиків. Часткове полегшення принесло підписання у квітні 1920 р між Польщею та урядом УНР договору про співпрацю. Частина інтернованих було тоді звільнено, солдати та офіцери поповнили лави українських військових частин, які брали участь у війні з більшовиками, опісля боронили польські міста перед кіннотою Будьонного.

Після провалу спільного маршу на Київ та Ризького договору на території Польщі опинився уряд УНР, генералітет, офіцери та солдати (біля 40 тисяч осіб). Українські військові табори відразу стали центрами українського життя, в них видавалася преса, існували гімназії та проводилися професійні курси, проходили театральні вистави. Громадські організації, в основному Український Центральний Комітет, займалися допомогою колишнім солдатам (а також калікам), у ряді польських міст було збудовано будинки для дітей та молоді, у Перемишлі - бурсу ім. С. Петлюри. Емігранти заснували численні громадські, благодійні, наукові, освітні організації. Частина офіцерів армії УНР стала служити за контрактом у польському війську. Польська розвідка підтримувала й фінансувала розвідувальну роботу державного центру УНР.

Могили, пам'ятники і комунізм

Одним із проявів присутності на території Польщі українських полонених, а пізніше інтернованих, стали численні кладовища, де в першу чергу були поховані померлі від поранень чи від важких хвороб. Старанням їх друзів, в місцях таборів з'являлися окремі військові кладовища, братські могили, пам'ятники. Їх побудовано за кошти ветеранських організацій, доглядали ж друзі померлих, сім'ї. За даними дослідників, українські могили з того періоду знаходилися в біля 60 місцевостях довоєнної Польщі. Могили борців за державність не тільки нагадували полякам про зраджених у Ризі союзників, але вони також ставали елементом патріотичного виховання українців, які проживали на етнічно змішаній території польсько-українського пограниччя (на Перемишчині чи Підляшші). Наприклад, від 1921 року українська громада Перемишля організувала масові походи (в яких брала участь до 30-ти тисяч людей) до кургану, побудованого в місці табору в Пікуличах, щоб віддати честь борцям за волю України. Цю традицію з відомих причин було перервано у 1944 році, від 1989 вона відновилася.

З приходом у 1944 р. до влади комуністів ставлення до петлюрівців змінилося. У польських містах проводилися „полювання“ советських органів (СМЕРШ) на тих, хто не виїхав на захід і, водночас, пла-

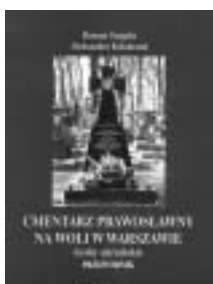
номірне нищення слідів їхньої присутності. Знищено цілі кладовища чи окремі могили, особливо ті, на яких була національна символіка. Інколи, як, наприклад, у Люблині, самі члени сімей петлюрівських офіцерів забирали з могил таблички з прізвищами, щоб зберегти себе від репресій чи депортації у Сибір.

На зламі 1989-90 років розпочався процес відновлення пам'яті про українських військових у Польщі. Після повернення пам'яті про польських національних героїв (маршала Пілсудського та інших) наслідував процес відновлення пам'яті про його союзників-українців. Вперше у 1989 р. українська громада відбудувала пам'ятник у Пікуличах біля Перемишля, опісля, у співпраці польських і українських чинників, було відбудовано пам'ятник Куявському в Александрові на півночі Польщі. Протягом останніх років було відбудовано пам'ятники і впорядковано могили в Кракові, Каліші. Сприяло цьому, перш за все, створення української держави і те, що Польща почала з нею активно співпрацювати. Для співпраці обох країн необхідний був символ, яким став союз Пілсудській-Петлюра. Важливим було і те, що відновлення могил петлюрівців не викликало у поляків таких емоцій, як, наприклад, реставрація могил воїнів УПА чи цивільного населення, що загинуло від польських рук.

Проблема відновлення могил УНР-івців стала предметом польсько-українських міждержавних угод. За кошти польської та української держав почалися повільно відбудовуватись нищені за часів комунізму українські сліди. Польська сторона, яка позитивно ставилась до питання могил УНР, разом з тим очікувала відновлення польських могил на території України, передусім т.зв. Кладовища Орлят у Львові.

Історія на сторінках книжок та сучасність

Тема петлюрівців та їхньої спадщини, стала в останні роки досліджуватися численною групою істориків. Неабияке місце посіли тут українські дослідники з Польщі др. Олександр Колянчук, автор нещодавно виданої у Львові книжки „Увічнення нескорених. Українські військові меморіали 20-30-тих років 20 століття у Польщі“, а також польськомовної книги „Православне Кладовище на Волі у Варшаві. Українські могили. Путівник“, написаної у співавторстві з Романом Шагалою. Найновіша книжка О. Колянчука - це 250 біографій петлюрівців, які померли на території Польщі, серед них було 13 міністрів українського уряду, генерали та полковники української армії. Книжка також містить детальну інформацію про долю окремих кладовищ та пам'ятників, процес їх встановлення, післявоєнної руйнації, та у деяких випад-

ках, їхньої відбудови. До відновлення могили та пошуку документів залучилася і українська громада, а також нащадки вояків армії УНР, які досі проживають у Польщі.

Протягом кількох років польське суспільство заново довідалося про змагання українців за свою державу, про такі видатні постаті, що спочили в польській землі, як ген. Володимир Сальський, Всеволод Змієнок, проф. Біднов. За часів Народної Польщі єдиним матеріальним доказом їхньої присутності були могили з характерними козацьким хрестами. Найбільш цікавим і найкраще збереженим матеріальним підтвердженням цієї присутності є православне кладовище у столиці Польщі - Варшаві. Доктор Олександр Колячук та Роман Шагала впорядкували цю сторінку української історії. На 132 сторінках своєї книжки автори розказують про тих, хто спочив на варшавському православному кладовищі, заснованому царським указом ще у 1841 році. Для того, щоб інформація дійшла перш за все до поляків, які і тепер, навіть у роковини перемоги 1920 року над більшовиками (так званим „Чудом над Віслою“), рідко згадують внесок у ту перемогу союзників маршала Пісудського, дослідники зібрали видати її польською мовою. Книга описує біографії тих українців, які в ХХ столітті опинилися у столиці відновленої у листопаді 1918 р. польської держави, а опісля - спочили в варшавській землі. За даними польського перепису населення, з початку 30 років, у Варшаві проживало 2600 українців, і тих наддніпрянських (родом з Київщини, Житомирщини, Одеси), тих з Холмщини, Волині та Галичини. Окрім петлюрівців, Варшава була пристановищем для українських парламентарів з Української парламентської репрезентації, політиків з Галичини, Волині (які тоді входили в склад польської держави) та радянської України (якийсь час серед працівників советського полпредства був Олександр Довженко). Українці різних професій, вікового та майнового стану - студенти, письменники, журналісти, духовні особи обох конфесій, врешті підпільники з ОУН, яких судили в час т. зв. варшавського процесу ОУН, були помітним елементом у житті довоєнної польської столиці. Цікавим епізодом з міжвоєнного двадцятиліття є те, що у 30-ті роки у Варшаві була заснована приватна українська школа ім. Лесі Українки, в якій також вчи-

тельовала Олена Теліга, діяли об'єднання українських митців, юристів, військово-історичне товариство, Український науковий інститут. У Варшаві з'являлися газети українською мовою, книжки, частина петлюрівців стала відомим у польському науковому та митецькому світі.

На вольському кладовищі міжвоєнного періоду, знаходилося кількесот могил (окрім офіцерських, там були могили невідомих козаків, які померли від поранень в роки змагань за українську державу), але не всі збереглися до наших часів. Від 80-х років, завдяки активності вихідця з Волині, доктора Миколи Сивіцького, а також нової післявоєнної української громади, яку представляють переважно жителі польсько-українського пограниччя, батьків яких розкинула по території Польщі операція „Вісла“, почалися заходи навколо відновлення військових могил. На початках фінансово допомагала українська діаспора з Канади та США, куди, до речі, потрапила частина нащадків „варшавських“ петлюрівців. Заслугує уваги і те, що до віднови кладовища (українських могил) дійшло завдяки співпраці греко-католиків з православними, українців Польщі з українцями з діаспори і за допомоги дипломатичних представництв незалежної України.

Інші міста

Сьогодні в більшості польських міст залишилось дуже мало подібних, добре збережених матеріальних доказів присутності українців. Лишилися, переважно, поодинокі могили воїнів УНР, інколи зруйновані, забуті. Це часто останні сліди. Проте від 1989 р. у таких містах, як Краків, Холм українські могили відновлюються, попри історичні бурі стають місцем паломництва українців, польсько-українських політичних церемоніалів. Нещодавно такий захід відбувся у місті Тарнові, де було відкрито пам'ятну дошку на будинку, де засідав Уряд УНР в екзилі та відновлено могилу генерал-полковника, шефа штабу армії УНР Миколи Юнакова.

Позитивним є також те, що охочі більше дізнатися про інші факти із життя українських інтернованих можуть звернутися до різних цікавих друкованих джерел. Є серед них, окрім вищезгаданих книжок, і інші видання польською та українською мовами.

На території Польщі можна віднайти поховання відомих українців: міністрів українського уряду, командирів, депутатів польського Сейму, про цей епізод української історії, початком якого була боротьба за власну державність, повинні знати, перш за все, українці, незважаючи на те, де зараз проживають.

Канада

Президент КУК одержав медаль

Президент Конгресу Українців Канади (КУК) Євген Чолій одержав Медаль Золотою Ювілею Королеви від дост. сенатора А. Рейнел Андрейчука, яка надається особам, що зробили вагомий внесок у розвиток Канади.

Євген Чолій за останніх п'ять років, на посаді президента Централі КУК, заступав інтереси канадських українців перед Постійними Парламентними Комісіями, Міністерствами Канади тощо. Від 1999 р. є членом Ради Президентів Канадської Етнокультурної Ради. Від 1993 є членом Управи Світового Конгресу Українців (СКУ).

ред

Португалія

Благословила Фатіма Спілку

Можна сподіватись, що 10 червня 2003 року стане датою, яка знайде гідне місце в літописі світового українства. Саме цього дня народилася нова українська громадська організація - Спілка Українців Португалії. 119 делегатів зібралися в релігійному центрі Португалії, містечку Фатіма, відомому на весь світ тим, що тут кілька разів появилася Божа Матір. Виступи делегатів з'їзду свідчили про велику зацікавленість до нового об'єднання іммігрантів, з роботою якого пов'язано багато планів і надій. Перш за все - це юридична допомога співвітчизникам, піклування про освіту українських дітей, тісна співпраця з релігійними громадами різних конфесій, працевлаштування, підтримка тих, хто потребує допомоги. Найближче завдання Спілки - створення тут україномовної газети.

Богдан Безкорвайний,
спеціально для „Пороги“

США

Зустріч президентів

У середу, 24 вересня 2003 р., Президент СКУ д-р Аскольд Лозинський, разом з Президентом Українського Конгресового Комітету Америки (УККА) Михайлом Савківим мол. та Головою Української Американської Координаційної Ради Ігорем Гавдяком, зустрілися з Президентом України Леонідом Кучмою під час його перебування в Нью-Йорку, з приводу відкриття Генеральної Асамблеї ООН. У відкритому листі СКУ до Президента України було порушено наступні питання:

- резолюції Голодомору 1932-33 в Україні в ООН;
- місце спорудження меморіалу Голодомору в Києві;
- економічний договір, який був недавно підписаний з Росією, Білоруссю та Казахстаном;
- визнання Верховною Радою України Організації Українських Націоналістів, Української Повстанської Армії та українських військових формацій;
- 350 річниця Переяславської Ради;
- українська мова та культурні проблеми в Україні;
- роль Церкви Московського Патріархату в Україні та Росії;
- загадкові вбивства лідерів опозиції в Україні та недостатність відвертості у успіху в розслідуванні;
- даремні зусилля ВРУ у впровадженні „Закону про статус закордонного українця“;
- недостатність фондів на програму „Закордонне українство до 2005 року“;
- наклепи українських посадових осіб на українських робітників-мігрантів;
- зміна місця проведення VIII Конгресу СКУ.

ред

Шановні читачі,
в минулому номері „Порогів” ми представили пілотний проект Міжнародної організації міграції (ІОМ) Прага, метою якого є надати іноземцям інформацію, що торкається різних аспектів життя в ЧР і таким чином допомогти їм в інтеграційних процесах. Джерелом

для інформації, яку Вам у цьому і наступних номерах хочемо подати, стануть веб-сторінки для іноземців, які готуються у співпраці з різними організаціями. Сьогодні ми вже можемо сказати, що від грудня ц.р. у Вас буде можливість знайти всю потрібну інформацію за адресою: www.domavcr.cz

Оскільки ми переконані, що одною із вагомих причин, чому іноземці не можуть почувати себе в ЧР як вдома, є той факт, що вся інформація надається виключно на чеській мові, ми вирішили підготувати всю інформацію на Вашій рідній українській мові. Ви можете її знайти на сторінках www.ukrajinci.domavcr.cz

В минулих „Порогах” ми торкнулись проблематики сім'ї, коротко інформуючи вас про те, що робити, коли у Вас на території ЧР народилася дитина. У цьому номері хочемо продовжити тим, як, наприклад, можна в ЧР взяти шлюб, і чим зобов'язані працевластувати та працівники під час трудових відносин.

А наступний номер присвяtimo проблематиці працевлаштування чи правилам пенсійного забезпечення і, дякуючи співпраці із Міністерством праці та соціальних справ, можемо Вам вже сьогодні пообіцяти точні адміністративні поступки для українців при здобуванні праці в ЧР. Також довідаєтесь, як саме поміняється статус іноземця після вступу Чеської Республіки в Європейський Союз.

За ІОМ
Маріє Ржігова
Петра Еззедіне-Лукшікова
Войтешка Гервертова
Ян Чернік

Укладення шлюбу

Для того, щоб громадянин ЧР чи громадянин іншої країни міг укласти на території Чеської Республіки шлюб потрібно виконати законом встановлені умови, які для іноземців, зрозуміло, є трохи складніші. В наступній статті спробуємо подати повну інформацію про дану процедуру.

Спосіб укладення шлюбу на території ЧР

В Чеській Республіці є можливість вінчатися у церкві або реєструвати шлюб у ЗАГЗі. Якщо ви реєструвалися в ЗАГЗі то наступний церковний обряд не несе за собою жодних юридичних наслідків. Але якщо ви вінчалися в церкві, то після цього вже не маєте права реєструватися в ЗАГЗі.

У випадку, коли наречений чи наречена не можуть бути присутніми під час вінчання чи реєстрації, може їх заступати інша особа, яку наречений чи наречена уповноважили засвідченою довіреністю.

Чи отримаєте ви відпустку від працедавця?

За законом працедавець повинен надати працівнику, що укладає шлюб, оплачену дводенну відпустку, з якої один день повинен бути днем вінчання чи реєстрації. У випадку, коли одружується ваша дитина, ви маєте право на одноденну відпустку, але у цьому випадку неоплачувану.

Де можна брати шлюб?

Шлюб можна взяти в якому-небудь відділенні ЗАГЗу (якщо ні один із наречених не має права на тривале проживання на території ЧР) в місці тривалого проживання, чи перед органом державою зареєстрованої церкви чи релігійного товариства, чи де-небудь (але у такому випадку потрібний дозвіл Муніципалітету).

Шлюб не можна взяти:

- із жонатим чоловіком чи одруженою жінкою,
- із предками та нащадками, братом, сестрою, те саме торкається усиновлення, якщо воно діюче,
- із неповнолітніми особами (молодшими 18 років), хоча в декотрих випадках, наприклад у випадку вагітності, може суд дозволити взяти шлюб і неповнолітній людині (молодшій 18 років але не молодшій 16 років),
- особі, що була позбавлена дієздатності (в такому випадку потрібен дозвіл суду),
- особі із психічною хворобою, наслідком якої була дана людина позбавлена дієздатності (для цього також потрібен дозвіл суду) і також у випадку, коли стан здоров'я не сумісний із метою одруження.

Одруження недійсне, якщо:

- чоловік чи жінка були примушені до одруження силою,
- шлюб взяла особа молодша 16 років,
- якщо наречені не взяли шлюб перед належним державним чи церковним органом,
- якщо перед вінчанням у церкві наречені не пред'явили посвідчення належного Муніципалітету,
- якщо заступником не були виконані умови для одруження,
- якщо проголошення про одруження було ре-

зультатом погрози чи дійшло до нього через помилку, що торкається тотожності нареченого чи нареченої чи характеру юридичної дії шлюбу.

Які документи вам потрібні для укладення шлюбу?

Іноземець, тобто громадянин іншої країни із дозволом на довготривале перебування чи тривале проживання, повинен прикласти до належного формуляра, в якому між іншим заявляє, що добровільно бере шлюб, що обізнаний із станом здоров'я своєї нареченої/нареченого, і т.п.

- дійсний закордонний паспорт,
- свідоцтво про народження,
- підтвердження про громадянство (вистачить паспорт),
- підтвердження про дієздатність для одруження, який отримується на Посольстві чи від відповідного органу країни, якої він громадянин,
- підтвердження про стан та про проживання, якщо такий видається у країні, якої є громадянином,
- свідоцтво про смерть покійного чоловіка/жінки, якщо Ви вдовець/вдова; даний документ не обов'язковий, оскільки інформація повинна бути наведена вже в підтвердженні про дієздатність,
- правовичне рішення суду про розлучення, якщо іноземець розлучений; у випадку, коли Рішення про розлучення видав суд іншої країни і дане рішення не є дійсним в ЧР, іноземець потребує рішення Вищого суду ЧР про визнання рішення - точнішу інформацію отримаєте в Муніципалітеті,
- у випадку, коли шлюб укладається посередництвом заступника, потрібно підтвердження про те, що даний шлюб буде визнано дійсним у країні, якої є громадянином,
- підтвердження про право перебування на території ЧР видане Поліцією ЧР, яке не старше 7 днів

Документи видані органом чужої країни повинні бути перекладені і засвідчені судовим перекладачем на чеську мову.

ЗАГЗ Муніципалітету має право, у випадку, коли отримання документів поєднане із перепонами, які важко подолати, дозволити заміну декотрих чи навіть всіх документів власноручним засвідченням або взагалі не вимагати таких документів.

Якщо ви бажаєте вінчатися у церкві, ви повинні наперед отримати підтвердження про виконання всіх умов чеського Закону про сім'ю для укладення дійсного шлюбу. Без даного посвідчення не можна вінчатися. Дане підтвердження видає ЗАГЗ тої міської частини, в якій Ви маєте намір вінчатися. Для його отримання Ви повинні пред'явити ті самі документи, які потрібні для реєстрації і які не можуть бути старші 3 місяців.

Збори

Суму 600,- Кч заплатять наречені, якщо шлюб укладається між:

- громадянином ЧР та іноземцем із правом тривалого проживання на території ЧР

Суму 1000,- Кч заплатять наречені, якщо шлюб укладається між:

- двома іноземцями із правом довгострокового проживання на території ЧР
- іноземцем із правом довгострокового проживання на території ЧР та громадянином ЧР без такого права
- при одруженні поза встановлений (службовий чи офіційний) час чи поза встановлене (службове чи офіційне) місце

Дані сторінки друкуються із фінансовою підтримкою Міністерства праці та соціальних справ ЧР

Суму 2000,- Кч заплатять наречені, якщо шлюб укладеється між:

- іноземцем без права тривалого проживання в ЧР та громадянином ЧР без права тривалого проживання на території ЧР
- двома іноземцями без права тривалого проживання

Збори оплачуються готівкою або на основі квитанції, яку треба оплатити перед шлюбом.

Хто повинен брати участь підчас шлюбу?

а/ наречені, двоє свідків, які повинні засвідчити свою ідентичність особистим квитком чи паспортом та особа, яка вінчає чи реєструє шлюб,

б/ працівник ЗАГЗ (у випадку реєстрації)

в/ перекладач (призначений Міністерством юстиції); присутність такого перекладача є необхідною тільки у випадку, коли наречені не розуміють чеську мову, чи коли один чи обоє наречених є глухі або німі (перекладача оплачують наречені).

Наречені повинні підчас шлюбу домовитись на тому і про це заявити, що прізвище одного із них стане їхнім спільним прізвищем або що залишають обидва своє дотеперішнє прізвище або що один із них буде користуватись спільним для обох прізвищем, а на другому місці наводитиме своє колишнє прізвище. У випадку коли кожен із наречених залишає собі своє дотеперішнє прізвище, повинні домовитись на тому, котре прізвище будуть вживати їхні діти.

Шлюб стверджує протокол, який повинні підписати:

- чоловік, жінка, свідки та особа, яка вінчає чи реєструє шлюб,
- заступник нареченого/ної, у випадку, коли шлюб укладається за посередництвом заступника,
- перекладач, якщо його присутність потрібна,
- працівник ЗАГЗу, у випадку реєстрації
- у протоколі повинні бути наведені принаймні імена та прізвища подружньої пари, їхні ідентифікаційні номери, чи дата та місце народження, дійсне особисте посвідчення для встановлення ідентичності і заява про те, що нареченим не відомі причини, задля яких одруження могло би бути неможливим.

Після одруження подружжя пара, отримує у Муніципалітеті (ЗАГЗі) свідоцтво про одруження; у випадку церковного вінчання, такий церковний орган чи орган релігійного товариства повинен до 3 днів з дня вінчання передати протокол про вінчання належному відділу ЗАГЗу, в міській частині якого було укладено шлюб. На основі цього ЗАГЗ видасть свідоцтво про одруження. Свідоцтво про одруження є документом, на основі якого буде виставлено нове особисте посвідчення (тільки у випадку тривалого проживання). Подружжя-іноземці повинні зголосити зміну стану в Консульстві свого Посольства. Жінці-іноземцю, яка поміняла своє прізвище, консульське відділення на основі пред'явленого свідоцтва про одруження, видасть нові документи.

І на кінець ще одна примітка: іноземець зобов'язаний до 3 днів після укладення шлюбу повідомити поліцію про зміну прізвища, сімейного стану (у випадку шлюбу чи розлучення), зміну даних в паспорті чи у посвідченні про дозвіл на проживання на території ЧР. **X**

Обов'язки працедавців і працівників при виникненні постійних робочих відносин

Якщо Ви полагодили собі чеську робочу візу, отримали дозвіл на працю (який не потребує особи з правом довгострокового проживання і ті, котрим надано притулок) і вже працюєте на території ЧР на конкретного працедавця, зареєстрованого в ЧР, то підлягаєте чеським правовим нормам, зокрема чеському Кодексу праці, нормам щодо заробітної плати, законам про громадське медичне страхування та соціальне забезпечення. **З цього випливає, що Ви маєте в трудових відносинах однакові права і обов'язки з громадянами ЧР, і, одночасно, Ваш працедавець має щодо Вас певні законні обов'язки.**

Якого обов'язкового порядку повинен додержуватись Ваш роботодавець? Найперше, він повинен підписати з Вами чинний трудовий договір.

До трудового договору повинно входити:

- **ваше ім'я,**
- **назва і юридична адреса працедавця,**
- **місце виконання роботи,**
- **тип праці,**
- **дата початку і тривалість працевлаштування,**
- **дані про рівень заробітної плати** (заробітна плата не може бути нижчою за мінімальний рівень, встановлений чеським законодавством, який на сьогодні становить 36,90 чеських крон за одну відпрацьовану годину),
- **термін і спосіб виплати зарплати,**
- **визначення тижневого робочого розпорядку** (тижневий робочий розпорядок в ЧР становить 42,5 години на тиждень, при чому кожний працівник має право на півгодинну обідню перерву щодня, яка до робочого розпорядку не включається),
- **тривалість відпустки на відпочинок** (базова довжина відпустки складає 4 тижні на рік, якщо Ви працюєте на повну ставку, і за неї виплачується зарплата),
- **печатка** (якщо працедавець - юридична особа), **підпис працедавця і Ваш підпис.**

Працедавець зобов'язаний дати Вам одну копію трудового договору.

В ЧР законодавством встановлений випробувальний термін тривалістю **три місяці** (коротший термін може бути погоджений письмового з працедавцем, у випадку чого він буде чинним). Погоджений випробувальний термін не може додатково продовжуватись. Протягом випробувального терміну працедавець або Ви як працівник можете **письмово припинити трудові відносини** з будь-якої причини або без наведення причин. Письмове повідомлення про припинення працевлаштування повинно бути надано другій договірній стороні принаймні за 3 дні до того, коли трудові відносини мають припинитись. **Працедавець повинен заплатити Вам за відпрацьовані дні**, найпізніше до місяця після закінчення трудових відносин. Якщо трудові відносини припинено протягом випробувального терміну, то Вам не належить зарплата (крім зарплати за відпрацьовані дні) жодне інше відшкодування (наприклад, відступні).

Працедавець також повинен, крім підписання трудового договору, ознайомити Вас з робочим порядком, чинним у цього працедавця, і надати Вам таку роботу, яка була погоджена у договорі.

Працедавець також повинен до 8 днів від початку Вашого працевлаштування зареєструвати Вас в медичній страховій компанії до громадського медичного страхування, а в місцевому управлінні соціального забезпечення – до страхування на соціальне забезпечення (що включає пенсійне страхування, інвалідне страхування та внесок в державний фонд безробіття). Дві третини виплати до обох систем страхування виплачує за Вас працедавець, а решту відраховує з Вашої ще неоподатованої зарплати. Крім цього, з Вашої зарплати буде щомісяця відраховано податок на дохід фізичних осіб.

Які обов'язки повинні виконувати Ви як працівник? Від дня виникнення трудових відносин виконувати особисто роботу згідно вказівок працедавця, згідно з трудовим договором і протягом встановленого робочого часу, а також дотримуватись робочої дисципліни. Якщо працівник не приступить до праці в погоджений день і не повідомить про це працедавця, то працедавець може робочого договору не дотримуватись. **X**

IOM International Organization for Migration
IOM Mezinárodní organizace pro migraci

www.domavcr.cz

Український Les Misérables

Текст: МАРЛЕН

Вкотре захопившись появою нового чеського м'юзіклу я задумалась над тим, чи даний жанр існує і в Україні. Підключилася до Інтернету, вийшла на сторінки найпопулярнішої української пошукової системи і набрала словосполучення „український м'юзікл“ з нетерпінням очікуючи багато цікавої інформації. Ледве втримала цигарку в руці від страшного шоку: „не має документів, що відповідають пошукові“. На тобі! Може погано набираю, спробую „м'юзікл“. Треба було зовсім не набирати, бо як поспались інформації про російські, англійські і т.п. і т.п.

Так ніяк не можу зрозуміти, чому і цього в Україні бракує. Що, мало співаків, чи по-

етів забракло? Так їх в Україні більше, ніж треба.

Була би я багатим українським продюсером, а їх сьогодні напевно не мало, почала б думати, що народ за хвилинку втомиться від вічного повторювання. Хоч в Києві не проблема на концерти всілякої якості і жанрів набрати тисячі глядачів, не можна ж весь час народу показувати те саме до безтями. А воно так, здебільшого, буває. На який мега-концерт не приходи, всюди ті самі виконавці, навіть костюми не міняють. Краще б вітчизняний папір на програми зекономили і переліпили тільки дату та місце проведення.

А скільки ж галасу про підвищення престижу української культури, про те, що мов „шароварщина“ набридла, робімо щось нове. Так робіть!

Зрозуміло, підготовка м'юзіклу потягнула би за собою набагато більше проблем і, само собою, грошей. Тут би вже не обійшлося без порядних договорів, професійних менеджерів, та доброї координації. Напевно би не вистачило усної домовленості за кілька днів до концерту, яка, зазвичай, призводить до розбирання на місці та шантажу типу „або даш мені зараз гроші, або на сцену не виходжу“.

Але такий проект точно приніс би багато позитивного. Якісне поєднання модерної та класичної музики, театру і естради не залишило би байдужими глядачів різних смаків, не кажучи вже про те, що багато рок- і поп-інтерпретів мало би можливість поповнити свій, часто жалюгідний репертуар. Та навіть жовта преса мала би про що писати, бо під час постановки, напевно, би не обійшлося без порядних закулісних скандалів між вітчизняними попзірками. І тоді може нарешті плітки домашнього виробництва витіснили б „гарячі новини“ про молодих коханців Алі Пугачової з культурних рубрик українського бульвару.

Фестивалі чеських фільмів в Україні

Традиційний фестиваль чеських фільмів відбувався від 8 до 11 жовтня у Києві. Вперше фільми демонструвалися у кінотеатрі „Жовтень“, в програмі якого дуже часто зустрічаються подібні стрічки. Перегляд, організований Чеським центром у Києві, особисто відкрив Надзвичайний та Повноважний Посол Чеської Республіки в Україні Карел Штіндл.

Фільм режисера Яна Свєрака „Темносиній світ“ (2001 р.) став першим, і одразу ж отримав великий розголос серед глядачів. Подібний успіх мали і наступні фільми - „Радгошт“ (три новели молодих чеських режисерів, 2002 р.), трагікомедія „Пряникова вежа“ (2002 р., режисер Мілан Штайндлер) та заключний фільм-фантазмагорія Яна Шванкмаєра „Отесанок“ (2001 р.)

Київському фестивалю передували подібні заходи у Галицькому центрі кіномистецтва у Львові та в Ужгороді, де фільми стали частиною фестивалю слов'янської культури та днів міста. Як відзначив для „Порогів“ керівник Чеського центру у Києві Радован Ванер, інтерес публіки до чеського кіно у Львові був ще більшим, як у Києві. За словами голови товариства „Ческа бесєда“ у Львові Євгена Топінки, як і раніше, показ відбувався при переповненому залі, навіть коли стрічки демонстрували мовою оригіналу!

ол

Найстаріша „Енеїда“ повернулася до Львова

Одній із найстаріших книгозбірень України - Науковій бібліотеці ЛНУ ім.І.Франка - урочисто передали раритетне перше видання „Енеїди“ І. Котлярєвського, видане у 1798 році видавцем М. Пурпурою без відомого автора.

Це зробила скарбник монреальської фундації „Поміч Україні“ Стефанія Звонок. За словами завідувача відділу Наукової бібліотеки ЛНУ ім. І. Франка Ірини Якімової, урочистість відкрив директор бібліотеки доцент Богдан Якимович, наголосивши, що книги живуть своїм власним життям, зазнають поневірянь і репресій, злетів і падінь. От і примірник подарованої „Енеїди“ тікав у 1944 році зі Львова від радянських військ разом зі своїм господарем - батьком пані Стефанії. Не загубився у таборах. Переплив Атлантику і, як найбільша родинна святиня, зберігався у родині Звонків донині. Стефанія Звонок так пояснила своє бажання привезти цю книгу до Львова: „Я відгукнулася на звернення українського уряду - повернути цінності, які вивезли за різних часів з України, на батьківщину,“ передав Високий замок.

рее

фото: І. Гайдай з серії Українці на початку 21 ст.

Сергій Жадан

Біг мак ***

Оповідання. Видавництво „Критика“, Київ, 2003

Нарешті мені попала в руки книжка із видавництва „Критика“. Я вже давно мав змогу познайомитися із журналом „Критика“ на сторінках інтернету і прочитати кілька статей. Я відразу зрозумів, що цей журнал один із найкращих, чи просто, найкращий в Україні. Журнал пропонує, якщо так можна сказати, ерудовану, літературну українську мову.

Тому для мене були несподіванкою перші рядки оповідання С.Жадана написані розмовною мовою українського „тінейджера“, який розкаже про свою подорож із Австрії в Німеччину. Я зразу згадав про Перфецького із роману Андруховича, який із Мюнхена „попер“ у Венецію, весь час плутаючи назву автомашини, в якій наближався до вимірної, сонечком прогрітої Італії. Звісно, Перфецький, український богом не міг бути власником

жодної автомашини, оскільки в нього не вистачало грошей для найсуттєвішого: сигарок і скляночки доброго алкоголю.

Цей наївний поет із відкритою душею був аж несамовито уважним до всього нового. А воно було майже все, навіть потік автомашин на автостраді, яких було просто забагато на те, щоб запам'ятати їхню марку. Він поступово запам'ятовував, хоча світ автомашин для нього був дуже віддаленим і фантастичним.

Це був для нього просто сайнсіфікшн. Так само як Перфецький був сайнсіфікшн для Західної Європи.

Герой Жадана не наївний. Він скептичний, інколи навіть цинічний. Він представник на десять, а може й на двадцять років молодшої генерації за Перфецького. Гамбургери із МакДональдз для нього шіт, джаз - музика для товстих, Дойчланд - хороша країна, трохи менше б японців із кодаками, і взагалі було б супер.

Його Слово „супер“, це слово моєї генерації. Його сюржик - мова, якою говорять мої ровесники. Його оповідання - історії моїх друзів. Тому Жадана не можна не любити, принаймні, для людей мого віку.

Перші два оповідання Сергія просто бездоганні. На жаль, останні чотири вже посередні. Наперекір всьому, Жадан безперечно талановитий письменник, який мав би продовжувати у своїй творчості. Тільки одне зауваження до автора: не поспішати із новою книжкою, й підготувати до друку найкращі оповідання.

Пропоную прочитати перші два оповідання. Це просто супер.

Оксана Забужко

Сестро, сестро *****

Повісті та оповідання. Видавництво „Факт“, Київ 2003

Я хотів навмисне почекаати, коли навколо Оксани Забужко перестануть шуміти любителі скандалів та прихильники короткотривалих сенсацій. В такому випадку можна бути занадто необ'єктивним і вибрати тільки одну із двох можливостей: засуджувати автора, або ж обороняти його зі всіх своїх сил.

Із Оксаною Забужко не все так просто. Так само, як із текстом. Читати Забужко нелегко, текст не завжди піддається порозумінню, його треба ще раз повільно перечитувати, не забуваючи про попереднє, й все поступово об'єднувати в єдиний контекст.

Такий текст не буде цікавим для пересічного читача, який звик до розважальної літератури. І, нажаль, не всі хто його прочитають зможуть зрозуміти суть написаного. В цьому „міні-трагедія“ Оксани як письменниці. З іншого погляду, подібну „трагедію“ зазнав навіть Кундера.

Мілана Кундера я тут згадую не випадково. Схожість Кундери та Забужко однозначна. Перш за все це тема. Тема інтимного кохання та бруталного сексу. Кундера і Забужко, можуть писати про прекрасне, неповториме почуття, яке називаємо першим коханням, так само, як і про п'яне, жалюгідне злягання, яке називаємо випадковим сексом, переважно на одну ніч.

Вони також разом придумують метафори, які запам'ятовуються назавжди. Кундерівський період атлетичної німоти - період молодості, коли людина кохається, як атлет, без того, щоб шепотіти коханому пестливі чи інші слова. Їх поки-що непотрібно, бо сам акт кохання просто досконалий.

Країна спадаючих колготок описана Забужко, тобто радянська Україна, де дівчатка ходили до школи в формі й всі носили непривабливі, погано пошиті колготки на держфабриках, які не трималися й постійно спадали. Дівчата, які можуть з любов'ю розказувати про свого коханого до найменших подробиць, майже з'їдаючи його від самої любові. І знову ж, можуть без найменшого вагання зненавідіти будь-кого, хто їм не до вподоби, хто нарушує їхній внутрішній спокій, їхній дивовижний світ почуттів та пристрастей.

А що ж тоді розділяє авторів? На мій погляд це ж знову любов. Мілан вімє жінок хотати або ненавідіти. Оксана - тут я можу тільки здогадуватись.

Творчість Оксани Забужко - неповторима й несамовито глибока. Вона може нам нагадати навіть про наше давнозабуте дитинство. І я мав нагоду прочитати її.

Вартісна книжка, яка не забувається. Зокрема оповідання „Дівчатка“, можна вважати одним із найкращих в українській сучасній літературі.

Підготував Тарас Мурашко

Рок Легенди України

Тарас Петриненко

В когось ця назва, мабуть, викличе посмішку, тому що творчість Петриненка здається далекою від класичного рокового стилю. Однак, цей популярний „монстр“ української естради не грає зовсім легковажну музику. Для когось мабуть буде цікавим

відкриттям, що Петриненко продукує не тільки „поп“. Не дуже відомим серед молодого покоління є, наприклад, факт, що через „Пісню про пісню“, яка увійшла в нову збірку, Петриненку радянське „всевидяче око“ свого часу заборонило співати українською. Взагалі, наповнення цього диску є досить неоднорідним та цікавим: від популярного хіту „Україна“ через маловідому рокову композицію „Не натисай курок“ до альтернативного та забавного „Караван“.

Рок Легенди України

Пікардійська Терція

В меломанській серії „Рок Легенди України“ не може бракувати диск однієї з найкращих українських акапельних гуртів „Пікардійська Терція“, адже ця колекція має відобразити історію сучасної української музики і не може залишити без

уваги цих метрів вокального співу. Спів „Пікардійської Терції“ має не тільки високий рівень майстерності, але й дуже важливу „душевність“. Їхні цікаві аранжування, класичних та народних пісень у стилі джаз або рок-н-ролл та безумовно чарівна мелодійність не залишать байдужими, мабуть, жодного слухача. Новий альбом є збіркою найбільш відомих пісень гурту.

Тарас Чубай

Плач Єремії

На сьогодні найпотужніший рок-гурт „Плач Єремії“ представив свій новий сингл, який містить лише три треки, які можна було почути також під час концерту, що відбувся у Празі в рамках „Днів української культури“. Бонусом для шанувальників є новий відеокліп гурту знятий в Карпатах, де „Плач Єремії“ готував свою нову програму.

The Ukrainians

Drink to my horse

А для шанувальників справжнього драйву The Ukrainians видали новий альбом, який є записом з живого концерту. Альтернативна обробка українського фольклору побавить і, напевно, розтанцює кожного. „Українці“ не втратили типового для них темпераменту та оригінальності і пропонують шалений калейдоскоп магічного вогняного звуку. В буклеті до компакт-надрукована стисла біографія гурту англійською мовою.

Підготувала Яна Леонтівна

Музика

Карпатська еротика

Присутня чи ні в сучасній закарпатській літературі еротика? На провокаційне запитання, поставлене свого часу однією відомою ужгородською газетою, у серпні цього року прийшла провокаційна відповідь: на сторінках тижневика „Срібна Земля ФЕСТ“ Олександр Гаврош (нар. 1971), переговий закарпатський журналіст, публіцист, відомий дуже серйозними політичними, краєзнавчими та культурологічними статтями, опублікував кілька віршів з циклу „Фалічні знаки“. Нині до публікації їх готує престижний український часопис „Сучасність“. Еротична поезія Олександра Гавроша наприкінці цього року стала темою багатьох читацьких суперечок. Огні її називали бульваром, порнографією, відсутністю смаку, кризою творчої фантазії та автора, а то й виявом його особистої сексуальної невдоволеності. Інші - переворотом, революцією у красному письмі, тим, чого вже давно на рівні підсвідомості очікує втомлений політичною імпотенцією український читач. І саме це він з радістю читатиме, а саме від цього автора - і поготів. І нехай така поезія провокаційна, дискусуватимуть „вічно“ про неї не лише інтелектуали...

На літературних сторінках часопису „Пороги“ ми завжди намагаємось відстежувати розвиток сучасної української літератури. І ось маємо причину вважати, що його закарпатська гілка надзвичайно сильна. Тут багато емоційного, ірраціонального „східного“ запалу, і водночас відчувається „західна“ холоднокровність та продуманість. Втім, так це чи ні - вирішувати вам, читачам. Саме тому кілька віршів Гавроша зі згаданого циклу подаємо на ваш розсуд, і будемо раді отримати будь-які відгуки. Деякі з цих віршів взагалі публікуються вперше. Ілюстровані вірші малюнками Інджржіха Штирського до маловідомої прози чеського поета Вітеслава Незвала „Сексуальний ноктюрн“ (репринтне видання видавництва „Торст“ - 2001).

Рене Кочік, Олекса Лівінський

ЗНАК СЬОМИЙ

Учителька гри на моєму тромбоні.

Ти дзвониш у двері й з порога до мене смієшся.

З чола мармурового відкидуєш чорне волосся.

Знімаєш взуття, аби показати свої ноги засмаглі.

Сміливо заходиш в кімнату, неначе у власну оселю.

Сідаєш на ліжко і поглядом синіх очей запрошуєш сісти при тобі.

„Ні звуку“, — наказуєш ти, й самими пучечками пальців береш інструмент мій зі звичного місця. І робиш це так обережно, неначе це цяця велика, а не так собі - просто тромбон.

„Тромбон - це не фіглі“, — речеш, розминаючи руки. - „Одного бажання тут мало. Тут вміння потрібне. Відчууй ось“.

І пальці твої роблять з ним чудеса. Він наче ожив. Ніби випростав плечі. Ось-ось він грає і сам.

„Ти бачиш, як ніжність пробуджує силу?“ — посміхаєшся мило. Пробігши пальцями по темному стрижні, закривши уста і заплющивши очі, береш мій тромбон поміж...

Аж ні ще! Спочатку швиденько облизуєш губки, які пересохли з напруги.

Я наче застиглий. Зволожені губки й мене доведуть до екстазу, не тільки тромбон.

Нарешті ти впевнено взяла тромбон мій до рота. Я повен уваги й готовий поринуть в блаженство. Від музики тої, яку видає мій тромбон. Це щось неймовірне. Вона прискоряє мій дих, каламутить мій розум. Я сам вже не свій.

Ці звуки фатальні не можуть тривати так довго! Ще мить і за себе я вже не

ручаюсь. „Не треба! Не тре...!“ — мій крик поглинає безодня.

Знесилений, мовчки лежу. „Сьогодні вже краще“, — піднімаєшся ти й поправляєш на собі спідницю. „З тромбоном твоїм можна творить чудеса. Ось тільки побільше старань і уваги“, — заспокоїливо гладíš мене по щоці і виходиш.

Давно вже не ходжу до школи музичної я. Та тільки до рук я беру інструмент витривалий, як згадую твої натхненно відкриті уста й солодку мелодію губ на моєму тромбоні.

Учителько гри, чи ж усього мене ти навчила?

ЗНАК ДЕСЯТИЙ

Бронзове тіло твоє

змащує кремом найкращим від сонця.

Кремом власного виробництва.

Кремом своєї любові.

Лиш білий трикутник інтимний не треба мастити,

бо жоден промінчик туди не сягає.

Тільки я по ночах добуваю там крем,

аби не пекло тебе сонце...

ЗНАК П'ЯТНАДЦЯТИЙ

У моєї сусідки ліжко скрипуче

Раз-два, три-чотири...

Літніми ночами, коли пси втомлюються гавкати, я чую ритм її почуттів

Раз-два, три-чотири...

Вона кохається мов великосвітська пані. Певно, навіть задираючи

Олександр Гаврош

ФАЛІЧНІ

спідницю, думає про шляхетні манери

Раз-два, три-чотири...

Хто там у неї? Коханий? Чоловік? Чи клієнт?

Раз-два, три-чотири...

Я лежу з розплющеними очима і дивлюся на стелю, звідки монотонно рипить:

Раз-два, три-чотири...

Хіба так можна кохатись? Що це за темп? А де почуття? Де експресія? Емоції де?

Раз-два, три-чотири...

І раптом все стихло, немов зупинився годинник. Не чутно було ані крику, ні зойку, ні навіть гарячих зітхань. Неначе в машини кохання зненацька скінчився бензин. Або дідуган престарезний помер, і тихо душа його в рай відлетіла. Ось вам і шаленство любові!

Раз-два, три-чотири?

Мій сон перейшов. Знічев'я на ліжку я сів і почув, як воно зарипіло. Це навіть не скрип був, а постріл у темряву ночі. Ну що ж, постривай, я покажу тобі, як треба кохатись шалено, забувши про всіх і про все у цьому будинку з картону! Ось маеш!

Раз-два-три-чотири!!!

...Та все ж, коли вранці її проводжаю очима з балкона, коргить скуштувати мені тих шляхетних манер, що так монотонно скриплять уночі наді мною:

Раз-два, три-чотири...

ЗНАК ВІСІМНАДЦЯТИЙ

Виноградне листя. Краплі дощу. Із вікна свого я тобі кричу. Але ти не чуєш. Ти собі ідеш. Виноградне листя. Мокрий концерт.

Виноградне листя. Краплі роси. Косами дівочими цілу ніч косив. Стежками умитими я від тебе йду. Виноградне листя. Танець на ходу.

Виноградне листя. Краплі сльози. По лице твоєму дощик моросить. Було щось між нами, а тепер нема. Виноградне листя. Весільний марш.

Виноградне листя. Краплі вина. Пийте, музиканти, пийте до п'яна! Заграйте ми, хлопці, про її уста. Виноградне листя - обліта...

ЗНАК ДВАДЦЯТЬ ВОСЬМИЙ

Ти шепнула: „Хочу вже!“ . Я моргнув: „Авжеж“. Не любила ти наївностей. Я - теж.

За секунду роздягнулася. Роздягла й мене. Іронічно усміхнулася: „Тільки секс“.

І кохалася з надривом, як в останній раз. І крізь зуби говорила, що любов - міраж.

На прощання стиха кинула: „Ну, бувай!“ . Тільки в очі не дивилася. Не змогла.

ЗНАК ДВАДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТИЙ

Темна алея. Сакури цвіт. Що це біліє там при стіні?

Блузка в обтяжку, брюки кльош. „Ей, мальчик, куда ідеш?“ .

Хтива усмішка, сигаретка в руці.

„Може, с нами чуток постоїш?“ . Чорне волосся. Ефектне каре. Погляд цинічний за горло бере.

Випнуті груди. Округлий задок. „Може, хочеш хотя би разок?“ . „— Я поспішаю. Вибачте. Н-ні!“ . Темна алея. Дівочий сміх.

ЗНАК ТРИДЦЯТЬ ТРЕТІЙ

Сім коханців у тебе було. Сім коханців як сім різних снів. Сім можливих життів і сім всесвітів інших.

ЗНАКИ

Сім різних фарб маєш ти на своїм полотні. Є тут салатний колір, бордовий і лазуровий. Є колір нічного багаття і трави навесні. Мене ж малювала ти позолотою.

Сім коханців як сім різних музик, що звучали у твоїй душі. Перший — гітара під місяць, коли ще була ти дівчиською. Другий скрипкою плакав, третій - бив в барабан. Була ще у тебе і флейта, віолончель та сопілка. Від мене ж ти чула музику джазу на саксафоні.

Сім неймовірних мандрівок здійснила з коханцями ти. І кораблем, і каретою, й

простою сільською підводою. Навіть чортовим колесом встигла по небу пройтися. Зі мною ж летіла на дирижаблі.

Сім пишних дерев у твоєму саду. Рoste тут і дуб, й дика груша, і слива, і ясеня. Для тебе я був кіпарисом, який потребує найбільше вологи і сонця.

Сім благородних тварин під твоїми деревами. Є тут і кіт, і олень, і вірна вівчарка, і спанієль пустотливий. Навіть цар звірів — лев спить у твоєму саду. Під кіпарисом пасеться же кінв вороний, на якому ти любиш нестися, заплющивши очі.

Сім коханців у тебе було. Останній - кольору золота.

Думаю про восьмого...

ЗНАК ТРИДЦЯТЬ П'ЯТИЙ

І стояли ми з тобою до роси

І мочили ноги у росі

І сміялись-цілувались при росі

І п'яніли-шаленіли від роси

І поклав тебе я на росу

І росою оросив росу оцю

ЗНАК ОСТАННІЙ

Я читав тобі „Фалічні знаки“. Ти сміялася й до мене щебетала. Але раптом враз читання перервала, на уста мої наклавши руку.

„— Почекай, ще залишилось трошки. Хочу чути враження твоє.“ — Далі я терпіти вже не можу. Зараз ти відчуєш, що то є“.

Оголила перса стужавілі. І на ліжку я уражений упав. На прощання фалос скам'янілий на тобі автограф написав.

ПЕРЕДПЛАТА ЧАСОПИСУ ПОРОГИ

Шановні читачі, якщо Ви бажаєте виписати наш часопис на цілий рік чи тільки його поодинокі номери, надсилайте вищенаведений виповнений формуляр за адресою:

UIČR - redakce časopisu Porohy,
Mánesova 10,
120 00 Praha 2

Ми за Вашим бажанням надішлемо квитанцію чи фактуру і регулярно надсилатимемо наш часопис. Всі зміни, пропозиції та претензії просимо надсилати за вищенаведеною адресою чи E-mail:

uicr-porohy@quick.cz

і також телефонувати чи факсувати за номером:

222 254 476.

Хочу виписати часопис Пороги:

ім'я та прізвище,
назва товариства:

рік народження:

Адреса:

тел.:

Спосіб передплати:

Річний /220,Кч/:

Від слідуєчого номеру:

Від номеру:

Порядок оплати:

поштою :

фактурою: ІС: ДІС:

Підпис: